

Henkilökohtainen opetussuunnitelma soittomotivaation tukena

Tiina Kettu

Pedagoginen opinnäytetyö
Tammikuu 2011

Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Kulttuuriala

Tekijä(t) KETTU, Tiina	Julkaisun laji Pedagoginen opinnäytetyö 5 op	Päivämäärä 14.01.2011
	Sivumäärä 20 s.	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
<i>Työn nimi</i> Henkilökohtainen opetussuunnitelma soittomotivaation tukena		
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) HANNULA, Kaija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tekijä on toiminut Härmänmaan musiikkiopiston viulunsoitonopettajana syksystä 1998 alkaen. Opetustyö on opettanut häntä jatkuvaan työnsä kehittelyyn, jonka yhtenä tuloksena on tämä opinnäytetyö.</p> <p>Opinnäytetyö kertoo, että musiikkiopiston perusasteen opiskelija hyötyy henkilökohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta. Laatiessaan opettajan johdolla henkilökohtaista opetussuunnitelmaa soitto-oppilas oppii hahmottamaan laajempia kokonaisuuksia ja ymmärtämään kaiken opiskeltavan asian liittyvän aiemmin opittuun. Ihminen on luontaisesti motivoituneempi, kun hän saa itse vaikuttaa tekemiseensä.</p> <p>Opinnäytetyön liitteessä kerrotaan myös eräästä tavasta jaksottaa perustason viulunsoitonopetus seitsemään vuoteen. Tätä seitsenvuotissuunnitelmaa voi käyttää vuosittaisten henkilökohtaisten opetussuunnitelmien runkona.</p> <p>Kertaalleen suunniteltu vuoden kokonaispaketti helpottaa kappale- ja etydivalintoja pitkin lukuvuotta. Henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa voidaan myös sopia, millaisella aikataululla kappaleita pyritään valmistamaan sekä esittämään yleisölle. Tämä toimii erityisen hyvin silloin, kun perinteiset vuositutkinnot on korvattu lukukausittaisina esiintymisinä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Viulunsoiton opetus, henkilökohtainen opetussuunnitelma, motivaatio.		
Muut tiedot		

Author(s) KETTU, Tiina	Type of publication Bachelor's / Master's Thesis	Date 14.01.2011
	Pages 20 p.	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title The meaning of the personal learning program in basic level music school students		
Degree Programme Music Program		
Tutor(s) HANNULA, Kaija		
Assigned by		
Abstract <p>Author of this thesis has been working as violin teacher at Härmänmaa music institute since autumn 1998. The work itself has taught her constantly to develop at the work. As one of the results of this learning process there is this thesis.</p> <p>This thesis is about how music school pupil is benefitting of making the personal learning program to him or herself. When making this personal learning program with the teacher, the pupil will learn to see larger entreties. Also pupil will understand how the thing he or she is learning at the moment connects with all the things that had been learned before. And all this comes from the idea that a person is better motivated to do what he or she is doing, when person has been able to affect to the decisions what he or she will be doing.</p> <p>In this thesis there is also told about a way how to make basic level violin student through the music school in seven years. This seven year program can be used as a skeleton to the annually made personal learning programs.</p> <p>After the pupil and the teacher have made the personal learning program for the year, that plan will ease picking up the etudes and pieces during the school year. In the plan there can also be written down when pieces are planned to present to the audience. This will work especially when annual examinations are replaced with public appearances at every term.</p>		
Keywords Violin education, personal learning program, motivation.		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	2
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1. Oma opettajatausta	2
2.2. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteista.....	3
2.3 Viulunsoiton tasosuorituksista	5
3 OPIIJAN IÄN VAIKUTUS VIULUNSOITONOPETUKSEN TOTEUTTAMISEEN	6
3.1 Pienet soittajat vanhempien kanssa tunneille	7
3.2 Murrosiän haasteita	9
4 MOTIVAATIOSTA.....	11
4.1 Motivaatio käsitteenä	11
4.2 Opettajan mahdollisuus vaikuttaa oppilaan soittomotivaatioon.....	12
4.3. Soitto-oppilaan motivoinnista aiemmin kirjoitettua.....	13
5 HENKILÖKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA KÄYTÖSSÄ	14
5.1. Kokemukseni henkilökohtaisen opetussuunnitelman eli HOPS:n laatimisesta	15
5.2 Kokemukseni HOPS:n hyödyllisyydestä oppilaiden soittomotivaatioon	15
5.3 Seitsenvuotissuunnitelmarunko pohjana henkilökohtaisille opetussuunnitelmille.....	17
6 YHTEENVETO	17
LÄHTEET	19
LIITTEET	20

1 JOHDANTO

Toimittuani kaksitoista vuotta viulunsoitonopettajan virassa, olen kiinnostunut siitä, kuinka opettaja voi motivoida oppilastaan soittamiseen. Opinnäytetyössäni pohdin henkilökohtaisen opetussuunnitelman merkitystä motivaation mahdollisena kasvattajana. Kerron, millaiseksi koen henkilökohtaisen opetussuunnitelman tekemisen oppilaiden kanssa. Puntaroin HOPS:n potentiaalisia mahdollisuuksia, sekä hieman sen laatimisen mahdollista työläyttä. Esittelen lyhyesti myös oppilaitani varten laatimani seitsenvuotisen opiskelunohjaussuunnitelman.

Opinnäytetyössäni pyrin hahmottamaan henkilökohtaisen opetussuunnitelman vaikutusta oppilaan soittomotivaatioon tarkastelemalla motivaatiota käsittelevää kirjallisuutta ja peilaamalla sitä omaan kokemuksiini. Uskon, että yhdessä oppilaan kanssa laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma sitouttaa oppilaan paremmin yhteisiin tavoitteisiin, tai pikemminkin hänelle tulevat tavoitteet ehkä hieman selvemmiksi. Samoin tavoitteista tulee hänen omia tavoitteita, eikä opettajan tai jonkun oppilaalle määrittelemättömän instanssin määräämiä tavoitteita. Ja kuten todettu motivaatiota sekä lapsen kehitystä käsiteltäessä, opiskelija – ja kuka tahansa ”työntekijä” – koee tehtävän työn mielekkäämmäksi, jos työhön ja sen sisältöön voi itse vaikuttaa (Byman 2002, 30–31).

Uusimmassa taiteen perusopetuksen musiikin laajassa opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 2005 on huomioitu seikkoja, joihin oli vain hämärästi viitattu aiemmissa opetussuunnitelmissa. Näitä seikkoja ovat esimerkiksi luovuuteen opastaminen, esiintymisiin yllyttäminen sekä yhteissoittoon painottaminen. Yhteissoittoon painottaminen onkin järkevää, kun ottaa huomioon myös elinikäisen harrastamisen päämäärän (Opetushallitus 2008, 4). Tulevaisuudessa odotankin vapaan sivistystoimen sekä musiikkiopistojen järjestävän nykyistä enemmän orkesteritoimintaa ja muita yhteissoittomahdollisuuksia musiikkiopiston perustason suorittaneille soittajille.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1. Oma opettajatausta

Valmistuin musiikkipedagogiksi pääaineena viulunsoitto keväällä 1998 Keski-Suomen konservatoriosta. Samasta oppilaitoksesta olin valmistunut musiikinohjaajaksi paria vuotta aiemmin. Syksystä 1998 alkaen olen toiminut viulunsoitonopettajan

virassa Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevasta Härmänmaan musiikkiopistossa. Oma opetukseni koostuu yksittäisistä viuluoppilaista, pienestä jousiorkesterista, kahdesta kansanmusiikkiryhmästä ja yhdestä erilaisia musiikintyylejä kokeilevasta ryhmästä. Muutamana lukuvuotena olen myös opettanut musiikin perusteita.

Härmänmaan musiikkiopisto on valtion tukea saava taideoppilaitos, joka toimii kahdessa kunnassa: Kauhavalla ja Lappajärvellä. Vuoden 2009 alussa kolme kuntaa, Alahärmä, Korttesjärvi ja Ylihärmä, yhdistyivät Kauhavan kaupungin kanssa, ja nelikko otti nimekseen Kauhava. Lappajärvi on tullut mukaan Härmänmaan musiikkiopistoon 1.1.2009. Härmänmaan musiikkiopisto järjestää taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta viidessä Opetuspaikassa. Useimmat opistomme opettajat joutuvat matkustamaan viikoittain paljon sekä järjestämään vuosittain jouluja ja kevätkonsertit sekä matineoita jokaiseen opetuspaikkaan.

2.2. Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteista

Olen ollut mukana vuosina 2003–2005 suunnittelemassa Härmänmaan musiikkiopiston koko opistoa koskevaa musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelmaa valtakunnallisen luonnoksen pohjalta, sekä luonnollisesti jousikollegioissa suunnittelemassa opistomme viulunsoiton opetussuunnitelmaa. Viimeisin päivitys opistomme opetussuunnitelmasta on syksyiltä 2009.

Valtakunnallinen taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma vuodelta 2002 on oppilaskeskeinen; se painottaa oppilaan omaa panosta soittamiseen musiikkiopistossa selvästi aiempaa enemmän. Oppilaan opastus pitkäjänteiseen työhön on soitonopetuksen tärkeänä tehtävänä, tavoitteena ollessa oppilaan henkisen kasvun tukeminen ja persoonallisuuden lujittuminen. Tavoitteisiin kuuluu myös tukea luovuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002, 7.) Eli tarkoituksena on tukea oppilaan identiteetin kehittymistä.

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet tulivat musiikkioppilaitosten rehtoreiden kautta opettajille heti ilmestyttyään, 6.8.2002, ja ne tuli ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2004. Tässä 2002 annetussa määrä-

yksessä (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002, 9) ilmaistiin, että oppilaille tulee antaa mahdollisuus asettaa itse omat tavoitteensa.

Opetushallitus antoi määräyksen 30.3.2005 taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteista. Sen mukaan ”Opetuksen tavoitteet muodostuvat oppilaiden henkilökohtaisten tavoitteiden pohjalta”. Vielä tarkemmin määräyksessä sanotaan seuraavasti: ”Oppilas tekee oman opiskelusuunnitelman oppilaitoksen opetustarjonnan pohjalta.” (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, 8.1.) Nämä kaksi lausetta sitouttavat taiteen perusopetuksen yleistä oppimäärää toteuttavat oppilaitokset laatimaan jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisen opetussuunnitelman.

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaan musiikkiopiston perustason ja opistotason opiskeluiden laskennalliseksi laajuudeksi on määritelty 1300 tuntia, josta 385 tuntia musiikin perustason instrumenttitaitojen ja yhteismusisointiin sekä 280 tuntia musiikin perusteiden opetukseen. Musiikkiopistotason instrumenttitaitojen ja yhteismusisoinnin laskennalliseksi laajuudeksi on määritelty 390 tuntia sekä musiikin perusteisiin 245 tuntia. Kunkin tunnin laskennallinen kesto on 45 minuuttia. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002, 9.)

Härjänmaan musiikkiopistossa opetusta annetaan 35 viikkona lukuvuoden aikana (Härjänmaan musiikkiopiston opas oppilaalle ja heidän huoltajilleen 2009, 3). Musiikin perustason ja musiikkiopistotason instrumenttitaitojen ja yhteismusisoinnin opiskelulle tulee yhteensä 775 tuntia. Opistossamme aloittavan opiskelijan henkilökohtaisen opetustunnin kesto on 30 minuuttia. Vasta osoitettuaan keskittymiskykyä riittävän, voidaan oppilaan tuntia pidentää 45 minuuttiin. 60 minuutin tuntiin voidaan siirtyä perustaso 2 jälkeen, jos oppilaan kyvyt edellyttävät sitä. Musiikkiopistotasolla tunnin pituus on 60–75 minuuttia. Perusopetuksen opintoihin kuuluvia tasosuorituksia tulisi jokaisen oppilaan tehdä 2-3 vuoden välein. (Härjänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2009, 5.) Musiikin perusopetuksen instrumenttitaitojen suorittamiselle on varattu keskimäärin seitsemän (7) vuotta. Koko opiskeluaikana osallistutaan myös yhteismusisointiin oppilaan kehityksen mukaan. (Härjänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma 2009, 5.) Oppilas osallistuu erilliseen musiikin perusteiden opetukseen

yhdeksänvuotiaasta lähtien. Härmänmaan musiikkiopistossa, jossa toteutetaan musii-kin laajaa oppimäärää, tehdään jokaiselle oppilaalle vuosittain henkilökohtainen ope-tussuunnitelma. (Härmänmaan musiikkiopiston Opas oppilaille ja huoltajille 2009, 3.)

2.3 Viulunsoiton tasosuorituksista

Viulunsoiton opetussuunnitelmaa laadimme kollegioissa saatuamme oppilaitoskohtai-sen opetussuunnitelman ensin valmiiksi. Viulunsoiton opetussuunnitelmamme oli kui-tenkin luonnos odotellessamme Suomen Musiikkioppilaitosten Liiton suosituksia, jotka sitten lopulta tulivat 2005 alkuvuodesta. Tällöin saimme siis suositukset tasosuo-ritusten sisällöistä, arvioinnin perusteet sekä viulun ohjelmistoluettelon. Varsinaista valtakunnallista opetussuunnitelmaa viulisteille ei ole olemassa.

Vertaillen vuoden 2005 viulunsoiton ohjelmistoluetteloa vanhaan, vuodelta 1980 olevaan kurssitukintojen ohjelmistoluetteloon, voi todeta listat keskenään hyvin sa-mankaltaisiksi. Oikein harmitti, kun monia uudehkoja, nykyään helposti saatavia nuot-teja ei ollut vuoden 2005 listassa lainkaan, mutta siellä kummitteli yhä sellaisia nuot-tiharvinaisuuksia, joita ei ole enää moneen vuoteen ollut nuottikauppojen hyllyillä. Samoin listaan ei ollut tullut mitään populaarimusiikkia muistuttavaa kappaletta, joka saattaisi innostaa joitakin oppilaita enemmän kuin perinteinen taidemusiikki. Jälleen jää täysin opettajan oman innostuksen varaan, mistä etsiä toisen tyyppistä materiaalia oppilailleen. Mikäli listassa olisi edes jotain popmusiikkia, olisi myös populaarimu-siikkiin perehtymättömän helpompi arvioida, minkä tasokurssin mukainen kyseinen kappale on. Lista saattaa kuvastaa myös listanlaatijoiden arvotuksia tai on yksinkertai-sesti kiireessä ihmiseltä toiselle kierrätetty ”kuuma peruna”, johon kukaan ei ole ha-lunnut tarttua muutoksia tehdäkseen.

Tasosuoritusten sisällöt ovat niin ikään pysyneet varsin samoina. Ulkoa soittamista suositaan edelleen, vaikka mahdollisuus joustoon annetaan. Samoin annetaan mahdol-lisuus oppilaitoskohtaisiin joustoihin ohjelmiston laajuuden suhteen, sillä ohjelmiston laajuudesta sanotaan seuraavaa: ”Ohjelmiston tulee olla riittävän laaja, esimerkiksi noin kolminkertainen tasosuorituksen ohjelmaan nähden.” (Viulunsoiton tasosuoritus-ten sisällöt ja arviointiperusteet 2005, 3.)

Tasosuoritusten arviointiperusteet on kätevä muistilista tasosuorituslautakunnan jäsenille, jotka eivät suinkaan aina ole jousisoitinopettajia. Mielestäni kokenut opettaja osaa luonnostaankin tarkkailla toisen soittimen soittajaa varsin asiantuntevasti, mutta aloittavalle opettajalle lista voi olla sangen tarpeellinen. Oppilaille tulee myös tehdä selviksi, mihin heidän tasosuoritustensa arviointi perustuu (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002, 13).

Meidän soitonopettajien on joskus hankalaa pukea arviointimme sanalliseen muotoon. Pyrityään vuosia kehittämään oppilaiden soittoa, on opettajan harjaantunut silmä oppinut erottamaan kaikki kehitystä vaativat osa-alueet. Tämän vuoksi otamme helposti hyvät puolet itsestäänselvyutenä, emmekä aina muista niitä arviossamme edes mainita. Joissakin tapauksissa voi kyse olla opettajien välisestä mittelöstä, jossa opettajat haluavat näyttää asiantuntevuutensa ruotimalla toisen opettajan oppilaan soittoa aiheettoman pikkutarkasti. Tästä kirjoittaa musiikkioppilaitosten oppilasarvioinnin uudistamista käsittelevässä artikkelissaan myös Anna-Elina Lavaste (2009, 82–83). Meidän opettajien tulee aina muistaa, että arvioinnin saa oppilas. Mahdollisista näkemyseroista voi keskustella opettajien kesken vaikkapa aineryhmäkokouksessa.

3 OPPIJAN IÄN VAIKUTUS VIULUNSOITONOPETUKSEN TOTEUTTAMISEEN

Minulla on ollut mahdollisuus opettaa viulunsoittoa nykyisessä tehtävässäni aivan alkeista opistotasolle. Iältään minulla olevat oppilaat ovat tällä hetkellä 6-17- vuotiaita. Tärkeimmäksi asiaksi soitonopetuksessa koen opettajan vilpittömän kiinnostuksen oppilasta ja hänen soittoaan kohtaan siten, että hän aina pyrkii löytämään juuri tälle oppilaalle mielekkäimmän tavan oppia ja muokkaa omaa opetustaan sen mukaiseksi.

Oppilaan identiteetin kehittämisen tukeminen on opetuksen keskeisimpiä tavoitteita. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002.) Sosiologiassa sanotaan identiteetin syntyvän ihmisten, instituutioiden ja erilaisen käytäntöjen kanssakäymisessä. Koska identiteetin ajatellaan syntyvän vuorovaikutuksessa muiden kanssa, se ei voi olla sisäinen ja synnynnäinen ominaisuus. (Saaristo & Jokinen 2004, 137.) Varhaislapsuudessa käydään läpi primaarisosialisaatio, jossa lapsi kiinnittyy ympäröivään yhteiskuntaan tunnepitoisella samaistumisella läheisiin ihmisiin, joita sosiologiassa kutsutaan merkittäviksi toisiksi. Klassisen musiikin opis-

kelu perustuu vahvasti opettajan jäljittelyyn ja tästä syystä pedagogisissa tekniikoissa pyritään saamaan mukaan voimakas tunnelataus. Jotta tunteet saadaan mukaan soitonopiskeluun, tulee opiskelun muistuttaa paljon primaarisosialisaatiossa tapahtunutta vanhempien jäljittelyä. Primaarisosialisaatiossahan sisäistetty tieto tulee puoliautomaattisesti. (Berger & Luckmann 1998, 160- 164.) Lapset matkivat luonnostaan tärkeiksi kokemiaan aikuisia, mikä edistää oppimista.

Sekundaarisosialisaatio puolestaan on tiedon hankkimista erilaisista rooleista, jolloin samastuminen voi tapahtua ilman tunnepitoista suhtautumista. Berger ja Luckmann kirjoittavat pelkistyksen, jossa toteavat yksilön välttämättömyyden rakastaa äitiään, mutta ei opettajaansa. (Berger & Luckmann 1998, 147- 166.) Sekundaarisosialisaatiota käytetään opiskeluvälineen tapaan, ja uskoisin useimpien opettajien pyrkivän tällaiseen vuorovaikutukseen oppilaidensa kanssa. Tämä on myös ainoa mahdollinen tapa oppia silloin kun henkilökemiat opettajan ja oppilaan välillä eivät ole parhaat mahdolliset.

3.1 Pienet soittajat vanhempien kanssa tunneille

Jos oppilas on minun oppilaaksi tullessaan alle 10-vuotias, niin esitän **vetoimuksen vanhemmille, että jompikumpi heistä olisi ensimmäisenä opiskeluvuotena joka oppitunnilla paikalla** kirjaamassa antamani ohjeet. Perustelen tämän vanhemmille niin, että *he hyötyvät siitä enemmän*, kun minun aikani ei mene harjoitteluohjeiden ylöskirjaamiseen. Totean viulunsoiton aloittamisen olevan kuin vieraan kielen opiskelun – emmehän siinäkään jätä lasta yksin kieltä oppimaan. Lapselle perustelen asian niin, että *aikuinen on kotona hänen apunaan*, koska viulunsoitto vaatii niin monen asian tarkkailua yhtä aikaa. Tähdennän sitä, että lapsi tekee tarvittavat tehtävät itse (mutta ei yksin), ja tiedostaa, mihin hänen tulee huomionsa kulloinkin keskittää. Vanhempi on mukana kotiharjoittelussa avustavana osapuolena. Antamani ohjeet ovat varsin yksityiskohtaisia, eikä niiden toteuttamisen valvomiseen tarvita kuin tarkat silmät – ne ovat siis kenen tahansa opittavissa. Samalla kun vanhempi joutuu ohjeita kirjoittaessaan miettimään, miten tehtävänannot tulevat ymmärretyiksi myös kotona, he myös sisäistävät, miten paljon viulunsoitonopiskelu vaatii työtä paitsi itse oppilaalta, myös hänen vanhemmaltaan. Samoin henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet konkretisoituvat sekä oppilaalle että hänen vanhemmilleen.

Aivan nuoren oppilaan käydessä tunnilla yhdessä vanhemman kanssa selviää myös, kuinka he kommunikoivat keskenään ja kuinka heidän yhteinen kotiharjoittelunsa sujuu, vai onko harjoitteluvastuu täysin lapsen itsensä hartioilla. Samaten vanhemmilla saa tietoa, jota hiljaisempi lapsi ei välttämättä itse anna: lapsi on ollut suuren osan viikosta kipeänä, eikä siksi ole harjoitellut. Nykyisenä kiireisenä aikana lapset arvos tavat tiedostamattaan suuresti sitä, että vanhempi yhdessä toisen aikuisen kanssa on tietyn ajan viikossa täydellisen keskittynyt häneen ja hänen tekemiseensä. Lisäksi bonuksena tulee aika, jonka vanhempi käyttää soittavan lapsensa kanssa kotona heidän harjoitellessaan. Koska vanhempi on lapselle tärkein merkittävä toinen, on vanhemman kiinnostus lapsen toimintaan erittäin merkittävä pienten lasten motivointikeino. Näin opettaja pääsee mielestäni suoraan sekundaarisosialisaation mukaiseen opettajan rooliin.

Toisena lukuvuotena vanhempi käy mukana ehkä vain joka toinen kerta – he ovat silloin oppineet ”systeemini”, ja ymmärtävät, jos läksyvihkossa lukee vaikkapa: ”Hieno liukumäki!”, jolloin kehuun siis vasemmankäden hyvää asentoa. Kun lapsi on oppinut itse tarkkailemaan itseään, hän voi halutessaan käydä yksin tunneilla. Pikkuhiljaa vanhemman läsnäoloa vähennetään, jotta viulunsoitto olisi todella lapsen harrastus. Vanhemman ajallinen uhraus opintojen alkuvaiheessa kannattaa, sillä tultuaan *murrosikään* oppilas ja hänen vanhempansa tuntevat molemmat opettajan niin henkilökohtaisesti, että **yhteydenottoon ei ole suurta kynnystä.**

Vanhempien tehtävä ei ole helppo. Kehittyäkseen on lahjakkaankin lapsen tehtävä kurinalaisesti työtä. Ensimmäisenä opiskeluvuotena pidän hyvin suotavana, että vanhempi osallistuu aktiivisesti mieluiten kaikkiin viulutunteihin. Koska viulunsoiton opiskelu on alkuvaiheessa lähinnä sarja motorisia suorituksia, pystyy halutessaan jokainen vanhempi oppimaan lapsensa soiton tarkkailun ja näin ohjaamaan häntä kotiharjoittelussa. Näin siis kannattaa toimia alle kymmenvuotiailla. Jos aloittaja on murrosikäinen, ei vanhemman läsnäolo viikoittain ole yleensä järkevää. Murrosikäiset ja esimurrosikäiset ovat sisäistäneet sekundaarisosialisaation tavallisen koulun kautta ja sijoittavat näin soitonopettajan omaan rooliinsa.

Toisesta vuodesta eteenpäin vanhemmat valvovat harjoittelua, mutta heidän tulee irtaantua valvontatehtävästään, kun nuori kykenee itse kontrolloimaan harjoitteluaan. ”Kasvattajan on tiedettävä itse, milloin kyse on lapsen alistamisesta ja kiusaamisesta,

milloin tuesta ja kannustuksesta. Jokainen lapsi on yksilö, jokaisen kohdalla on tilanne arvioitava erikseen.”(Piiro 1999, 99.)

Joidenkin lasten voi olla hankala keskittyä soittamiseen vanhemman läsnä ollessa, ja silloin lapsi käy jo hyvin pian yksin tunneilla. Tällöinkin pyrin siihen, että vanhempi saa joka tunnin päätteeksi suullisen lyhyen koosteen siitä, mikä meni tunnilla hyvin ja mitä tuli läksyksi. Kirjaan nämä lyhyesti ylös myös oppilaan mukana kulkevaan läksyvihkoon. Pyydän kaikkia oppilaitani hankkimaan vihkon, johon läksyt merkitään ylös. Tästä läksyvihkosta oppilaat ja heidän vanhemmat voivat tarkistaa, mitä tulikaan läksyksi. Samalla he voivat seurata, kuinka henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan kirjatut kappaleet ym. tavoitteet tulevat vähitellen oppilaalle läksyksi. Se, että kirjaan oppilaiden läksyt myös omaan kalenteriini ylös, on vähentänyt merkittävästi läksyvihkon kotiin unohtumista – enää eivät oppilaat pysty hyväksikäyttämään hajamielisyystäni!

3.2 Murrosiän haasteita

Murrosikää lähestyttäessä soitonopettajan tulee huomioida kasvuikäisten herkkyyksiä mielialan vaihteluille. Hormonaalisten muutosten seurauksena yhtäaikaan raajojen kasvaessa myös aivot kehittyvät. Aivoissa on kasvuvaiheessa tunteisiin liittyvät osat[thalamus], minkä vuoksi kasvuikäiset kokevat voimakkaita tunteita. Heillä on tällöin suurempi todennäköisyys tuntea itsensä onnettomaksi kuin muiden elämänvaiheiden aikana. (ks. esim. Dolgin, Kollmeyer & Price 2002.) Tämänkin vuoksi meidän soitonopettajien on annettava palautteemme oppilaan soitosta aina arvostavalla sävyllä. Onnistuneet asiat tulee muistaa sanoa kehitettävien osa-alueiden lisäksi. Onnistumisten aiheuttamista hyvistä tunteista saadaan polttoainetta heikommin onnistuneiden asioiden parantamiseen.

Puberteetin näkyvät muutokset voivat myös vaikuttaa murrosikäisen käyttäytymiseen. Harvat teini-ikäiset pitävät kehonsa muutoksista ja siksi tuskin pitävät tilanteista, missä muut katsovat tarkasti heitä. (ks. esim. Dolgin ym. 2002.) Huomion keskipisteenä oleminen voi olla heistä sen vuoksi ahdistavaa (Toskala 1997, 48–54; Dolgin ym. 2002). Tämä voi ilmetä joskus tavallisella viulutunnillakin. Viulunsoittoon liittyvä kehon asentojen tarkkailu voi tuntua jostakin oppilaasta epämukavalta, tarkkailupa hänen toimintaansa sitten opettaja tai oppilas itse. Vielä todennäköisempää on esiin-

tymistilanteiden aiheuttama ahdistus huomion keskipisteenä olemisesta. Opettajan kannattaakin laittaa murrosikäisiä esiintymään yhdessä, jolloin huomion kohteena olo jakautuu ja esiintymisestä johtuva jännitys todennäköisesti pienenee.

Kasvuikäisen ajattelu on merkittävästi kehittyneempää kuin lapsen. He pystyvät harjittamaan perinpohjaisemmin mahdollisia vaihtoehtoja (edellyttäen, että he kiinnittävät asiaan huomiota) ja tarvitsevat vähemmän ohjausta ymmärtääkseen asian. Hermoston kasvun seurauksena murrosikäisillä on pidempi keskittymisaika ja he osaavat paremmin kiinnittää huomionsa sekä olla välittämättä häiriöistä (kuin lapset). (Dolgin ym. 2002.) Keskittymisajan piteneminen mahdollistaa soittotunnin pidentämisen. Häiriötekijöiden huomiotta jättö antaa soittotunnilla enemmän aikaa itse soittamiselle. Kun pidän viulutunteja tavallisen alakoulun luokassa, kaikki pienet oppilaat rekisteröivät joka kerta luokkaan tullessaan vähäisetkin muutokset luokan sisustuksessa. Olenkin joskus pyytänyt heitä tulemaan hieman aiemmin, jotta varsinaisen tunnin aika ei menisi luokan seinällä olevien piirustusten ihmettelyyn.

Kasvuikäiset ovat usein kaikenkietäviä, ja uskovat olevansa viisaampia kuin kaikki muut, mikä tekee heidät vähemmän vastaanottavaisiksi vanhemman tai opettajan ohjeille. Haluttomuus ohjeiden vastaanottamiseen johtuu heidän uskomuksestaan, ettei kukaan voi ymmärtää heidän tilannettaan tai heidän tunteitaan. Kasvuikäiset näkevät maailman usein mustavalkoisena – jokin asia on heidän mielestään joko oikein tai väärin, mikä tekee heidät hyvin tuomitseviksi itseään ja muita kohtaan. Koska he usein kokevat muut epätäydellisinä ja ovat suvaitsemattomia, he usein suuttuvat heidän kanssa eri mieltä oleville. Vähästä omasta elämäkokemuksestaan johtuen he eivät usein kunnioita muidenkaan kokemuksesta syntyvää viisautta. Siksi he ovat todennäköisemmin epäkunnioittavampia ja malttamattomampia kuin nuoremmat lapset. (Dolgin ym. 2002.)

Mustavalkoisesta maailmankatsomuksestaan johtuen kasvuikäisellä on usein kovin jäykkä näkemys siitä, mikä on sosiaalisesti hyväksyttävää käytöstä. Hän uskoo itse muiden suhtautuvan häneen yhtä kriittisesti, kuin hän heihin. (Toskala 1997, 48–54, 98–100.) Ikätoverien osalta tämä todennäköisesti pitääkin paikkansa. Olen miettinyt välillä joka puolelle leviävän Idols -kisan merkitystä. Tuntuu siltä, että kovalla työllä hankittu soitto- ja laulutaito ei ole sosiaalisesti kovin korkealle arvostettua. Tärkeämpää vaikuttaisi olevan, miltä esiintyminen näyttää, kuin miltä se kuulostaa.

Nuori ei halua missään tapauksessa tulla naurunalaiseksi varsinkaan vertaisryhmän edessä, mihin tilanteeseen hän saattaa kuitenkin joutua esiintyessään soittajana, jos soitto ei ole täysin puhdasta ja äänenlaatu korkeatasoista. Toisinaan riittää, että soittaa epäsuosittua soitinta. Lapset ja nuoret tiedostavat nämä ongelmat hyvin, sekä itse soittajat, että soittamattomat tai muuta soitinta soittavat ikätoverit. Soittamista voidaan käyttää myös säälimättömänä aseena ympäristöstä poikkeavaan käyttäytymiseen liittyvän koulukiusaamisen yhteydessä. Osa kiusaamisesta on kateutta erikoiskyvyn omaavaa kohtaan, mutta nuoren soittajan näkökulmasta se on hänen persoonaansa kohdistuvaa pilkantekoa. Luonnollisesti tämä vaikuttaa soittajan motivaatioon. (Dolgin ym. 2002.) Jotkut lopettavat viulunsoiton (viimeistään) yläasteella, koska arvelevat häpeävänsä, jos kaverit saisivat tietää soittoharrastuksesta (Piiro 1999, 87). Härmänmaan musiikkiopiston vaikutusalue on sen verran pieni, ettei kukaan pysty harrastamaan soittamista musiikkiopistossa salaa tuttavapiiriltään. Syynä lopettamiseen on yleensä sisäisen motivaation puute. Voi myös olla, että alun perin on lähdetty kokeilemaan, miltä tällainen harrastus tuntuisi ja ehkä yllätetty harrastuksen vaativuudesta.

Nuorilla on erittäin voimakas autonomia- eli itsemääräämispyrkimys, mikä näkyy myös harrastusten kyseenalaistamisessa. Kokiessaan määräävänsä itse toiminnastaan ihminen säilyttää ehjän minuuden myös vaikeissa oloissa (Vuorinen 1995, 21). Näin on myös viulisteilla, kuten muillakin soitonharrastajilla. Oppilaan autonomian kehittymiseen juuri pyritään, kun oppilas määrittää itse tavoitteensa. Musiikkiopiston laajan oppimäärän kesken lopettaneille olisi kansalaisopiston tai musiikkiopiston yleisen oppimäärän tarjoaminen ehkä sopiva tapa harrastaa musiikkia.

4 MOTIVAATIOSTA

4.1 Motivaatio käsitteenä

Nykyisin käsitetään ihmisen tuottavan itse motivaationsa (Byman 2002, 26). Tämä juontuu käsittääkseni ajattelutavasta, jonka mukaan ihminen ajattelevana oliona itse muodostaa omat mielikuvansa ja toimii omien päämäärien mukaan. Useat tutkijat jakavat oppimismotivaation sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sekundaarilähteenä käyttämäni Byman kertoo artikkelissaan tutkijoista Edward L. Deci ja Richard M. Ryan (1985); he perustelevat tätä jakoa kolmella psykologisella tarpeella, jotka vaikuttavat ihmisen käyttäytymiseen. Nämä tarpeet ovat autonomian tarve, ryhmäjäse-

nyyden tarve ja tarve tuntea pätevyyttä tai tehokkuuden tunteita. (Byman 2002, 27–28.)

Toiminta, joka itsessään tuottaa tyydytystä ilman palkkioita, katsotaan sisäisesti motivoituneeksi. Ulkoisesti motivoituneeksi toiminta voidaan katsoa silloin, kun sen ylläkkeeksi on tarvittu jonkinlainen palkkio. (ks. esim. Byman 2002, 27–28.) Näiden erottelu ei aina ole järkevää, sillä ne lomittuvat usein toisiinsa – soittaja esittää kappaleen nautittavasti, miellyttäen itseään ja yleisöään, jonka seurauksena hänen arvostuksensa kaveripiirissä kasvaa. Onko silloin kyse sisäisestä vai ulkoisesta motivaatiosta? (Byman 2002, 32–33.)

Sisäisestä motivaatiosta on kyse uteliaisuudessa, kun haluamme kokea uusia, vaihtelevia, monimutkaisia ja intensiivisiä elämyksiä. Näitä elämyksiä tavoitellessamme olemme valmiita ottamaan mm. sosiaalisia riskejä, jollaiseksi voidaan mieltää vaikkapa julkinen esiintyminen tai modernin kappaleen opetteleminen. (Byman 2002, 28.) Decin ja Ryanin (1985) mukaan virikkeellinen, autonomian tunteita mahdollistava, epämuodollinen oppimisympäristö on mitä otollisin sisäisen motivaation syntymiselle. Kun oppilas saa itse päättää, mitä opiskelee, tekee hän (opiskelu)työnsä mielellään. Positiivinen palaute vahvistaa pätevyyden tunnetta ja motivoi edelleen. (Byman 2002, 30–31.)

Yksilöllistävä ajattelutapa näkyy esimerkiksi opetussuunnitelmissa, joissa oppijan omaa rooli on korostuneesti aiempaa aktiivisempi. Oppilas otetaan mukaan tekemään henkilökohtaista opetussuunnitelmaa, ja hänen kanssaan sovitaan yhdessä tavoitteet, joita tavoitellaan. Toisaalta korostetaan ryhmään kuulumista painottamalla yhteisöroolia aiempaa enemmän. Näillä tavoin pyritään vaikuttamaan oppilaan motivaatioon eli haluun opiskella. Olen omien oppilaiden kanssa havainnut, että useilla heistä on jousiorkesteriin pääseminen yksi tärkeimmistä opiskeluintoa lisäävistä tekijöistä. Orkesteriin pääsee vasta tehtyään ensimmäisen perustason ja osoitettuaan keskittymiskyksensä riittävän 45 minuutin mittaiseen tuntiin. Uskon siis musiikillisten ja sosiaalisten seikkojen vaikuttavan merkittävästi soittomotivaatioon.

4.2 Opettajan mahdollisuus vaikuttaa oppilaan soittomotivaatioon

Opetuksessa opetan väistämättä aina omalla persoonallani. Kun opetus on yksilöopetusta, kuten instrumentti-opetuksessa yleensä, opettajan ja oppilaan välinen vuoro-

vaikutus korostuu mielestäni entisestään. Oppilaalle on tärkeää, että opettaja osaa opettaa, ja tehdä sen inhimillisesti. Luonnollisestikin opettajan oma soittotaito ja musiikintuntemus ovat myös tärkeitä oppilaalle. (Kosonen 2001, 103- 106.)

Muun muassa Bret Smith toteaa artikkelissaan (2003) tutkijoiden löytäneen kahden tyyppistä kiinnostusta soittamista kohtaan: henkilökohtaista (personal) ja tilannekohtaista (situational) Henkilökohtainen kiinnostus luokitellaan suhteellisen pitkäaikaiseksi, ja sen voi määrittää osaksi persoonallisuutta.

Orkesteriesiintymisten määrän lisäämisen on todettu kasvattavan oppilaiden panostusta esityksiin sekä kehittymiseensä. Sillä, että orkesteri-harjoituksissa on hauskaa, on tilannekohtaista motivointiarvoa, mutta harjoitteluun ja itsensä musiikillinen kehittäminen vaativat kuitenkin henkilökohtaista perusmotivaatiota. (Smith 2003.) Päivi Lah-tisen ja Raija Miettisen (2009) musiikkiopiston oppilaille tekemässä kyselyssä oppi-laat kertoivat lukuvuoden mieleenpainuvimmiksi seikoiksi soittamisen sosiaaliset ti-lanteet ja niiden ainutkertaisuus oppilaan kannalta, esitettävän kappaleen mieluisuus sekä kokemuksen voimakkuus.

Opettaja voi vaikuttaa oppilaan soittomotivaatioon monella tavalla. Tärkeintä on olla aidosti oppilaasta välittävä musiikin ammattilainen. Tällöin oppilas voi luottaa siihen, että hän saa oikeaa tietoa soittotunneilla. Opettajan tulee olla oma itsensä, sillä siten lapset oppivat ilmaisemaan tunteitaan mahdollisesti myös musiikillisesti. Tämä ei aina ole niin helppoa, sillä murrosikäisten mielestä kaikkeen tulee suhtautua ”coolisti”, mitä käsitystä asiastaan innostunut soitonopettaja saattaa järkyttää. Kosonen (2001, 118) toteaa musiikin olevan itsessään tärkein motivoiva asia, ja juuri tätä opettajan tulee tunneillaan hyödyntää. Sitä edellyttää tietenkin, että soitettavat kappaleet ovat oppilaalle mieluisia. Kun oppilas on itse päässyt vaikuttamaan opetuksen sisältöön, ovat kappaleetkin luonnollisesti hänelle mieluisia ja helpottavat siten soittotuntien kulkua.

4.3. Soitto-oppilaan motivoinnista aiemmin kirjoitettua

Johanna Hasun (2006) opinnäytetyössä ”Musiikki kuuluu kaikille” kerrotaan Lahden musiikkiopistossa toteutetusta taitotasojärjestelmästä. Taitotasojärjestelmässä tarkoi-tuksena oli antaa oppilaille välitavoitteita soitto-opiskelussaan ja siten motivoida oppi-

laita soittamaan (Hasu 2006, 25). Tähän samaan pyritään henkilökohtaisella opetus-suunnitelmalla.

Erja Kososen (2001, 113) toteaa tohtorinväitöskirjaan ”Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13–15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan” musiikin olevan itsessään nuoria pianisteja motivoiva tekijä. Musiikin mielekkyys kytkeytyy hänen tutkimuksensa mukaan usein joihinkin yksittäisiin soitettuihin kappaleisiin (Kosonen 2001, 118).

Opinnäytetyössään Tiina Karhu (2006) kirjoittaa 8-15-vuotiaiden piano-oppilaiden soittomotivaatiosta. Hän toteaa muun muassa, että oppilaalla tulee olla selvillä kulloinkin soitettavien kappaleiden tavoitteet seuraavaan soittotuntiin asti sekä myös pidemmän aikavälin tavoitteet (Karhu 2006, 12). Tähän on omiaan juuri henkilökohtainen opetussuunnitelma, jota täydentää viikoittaisilla soittotunneilla mukana kuljetettava läksyvihko.

”Opettajan merkityksestä soitonopiskelussa” on puolestaan Satu Rimpilän (2004) opinnäytetyön aiheena. Rimpilä toteaa opettajantyössä tarvittavan jatkuvaa luovuutta keksiä uusia toimintatapoja ja opetusmenetelmiä. Hän toteaa myös kokemuksella olevan suuri merkitys sopivaa opetusmenetelmää valittaessa. (Rimpilä 2004, 9–10.)

Tietoa opettamisesta, opiskelijoiden motivoinnista ja nuoruuden kehitysvaiheista psykologisista ja/tai sosiologisista näkökulmista löytyy lukuisista kirjoista. Esimerkiksi Risto Vuorisen (1995) kirja ”Persoonallisuus ja minuus”, Kari Uusikylän ja Jane Piirton (1999) kirja luovuudesta, Pertti Y.J. Yli-Luoman kirja opettajuudesta, Matti Peltonen ja Pekka Ruohotien (1992) kirja oppimismotivaatiosta sekä Jari Metsämuurosen (1997) kirja omaehtoisesta oppimisesta ja motiivistruktuureista antavat arvokasta tietoa motivaation syntymisestä ja siitä, miksi ihminen käyttäytyy niin kuin käyttäytyy. Lisäksi sosiologian ja kasvatussosiologian kirjoista löytyy tutkittua tietoa esimerkiksi nuorten ryhmäkäyttäytymisestä yleensä.

5 HENKILÖKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA KÄYTÖSSÄ

5.1. Kokemukseni henkilökohtaisen opetussuunnitelman eli HOPS:n laatimisesta

Lukuvuoden 2002–2003 aikana keskustelimme opettajainkokouksissa myöhemmin tulevista tavoitteista laatia henkilökohtaiset opetussuunnitelmat jokaiselle oppilaallemme. Kiinnostuin asiasta, ja päätin kokeilla henkilökohtaisten opetussuunnitelmien tekemistä syksyllä 2003 silloisten oppilaideni kanssa. Koin tämän tarpeelliseksi kiristyneiden aikataulujen vuoksi: siirryimmehän samoihin aikoihin tavoitteeseen, jonka mukaan oppilaiden tuli suorittaa musiikkiopiston laajan oppimäärän perustason opinnot seitsemässä vuodessa aiemman yhdeksän vuoden sijaan. Niinpä laadin oppilailleni myös seitsenvuotissuunnitelmarunгон, jota noudatettaessa tavoitteeseen päästään. Kerron seitsenvuotissuunnitelmasta enemmän kohdassa 5.3.

Syksyllä 2004 opistomme silloinen rehtori Raimo Joensuu esitti vahvan vetoituksen, että opettajat tekisivät oppilaiden kanssa henkilökohtaiset opetussuunnitelmat. Osa opettajista koki niiden laatimisen hankalaksi, joten tehtävää helpottamaan Joensuu laati runгон yhden vuoden opetussuunnitelmaksi. Siinä on selvästi laitettu kohdat eri kehitettäville asioille: etydeille, asteikoille, kappaleille ja erityisesti harjoiteltaville asioille. Samoin tähän HOPS:iin on koottu oppilaan esiintymiset sekä opiskelu musiikin perusteissa ja yhteismusisoinnissa. Itse koen tämän HOPS-mallin ehkä hieman liiankin sitovaksi: Kun soitettavat kappaleet ja etydit on määritelty etukäteen, en voi tietää, kuinka oppilas oppii uuden asian. Joskus teknisen asian opetteluun tarvitaan enemmän aikaa ja silloin on usein mielekkäämpää vaihtaa etydiä kuin jankata samaa yhä uudelleen. Tässä HOPS:n tarkkuus on hieman haitaksi. Itse olen pyrkinyt loiventamaan tätä siten, että en määrittele liian tarkasti soitettavia etydeitä, vaan vain niiden tavoitellun määrän. Kappaleiden kohdalla on samankaltainen valinta: Oppilaat saavat usein päättää useasta vaihtoehdosta heitä eniten miellyttävät kappaleet.

5.2 Kokemukseni HOPS:n hyödyllisyydestä oppilaiden soittomotiivaatioon

Ihminen on aina kiinnostuneempi omasta tekemisestään, kun hän saa itse vaikuttaa tekemisen sisältöön (Byman 2002, 30–31). Laatiessaan opettajan johdolla henkilökohtaista opetussuunnitelmaa soitto-oppilas oppii hahmottamaan laajempia kokonaisuuksia ja ymmärtämään kaiken opiskeltavan asian liittyvän aiemmin opittuun.

Olen huomannut oppilaideni olevan varsin kiinnostuneita siitä, pysyvätkö he seitsemälle vuodelle jaetuissa tavoitteissa. Toisaalta voisi psykologisoida asiaa niinkin, että jos oppilas huomaa jäävänsä tavoitteista, se saattaisi häntä ahdistaa ja murentaa itsetuntoa. Väitän kuitenkin, että tavoitteissa pysymättömyys johtuu yleensä tuiki inhimillisestä harjoittelun vähäisyydestä, jonka oppilaat ovat useimmiten itsekkin valmiita myöntämään. Silloin kirjallisesti laadittu lukuvuosikohtainen henkilökohtainen opetussuunnitelma sekä seitsenvuotissuunnitelma-runko voi auttaa oppilaan motivoimisessa.

Kysyttyäni eräältä oppilaan vanhemmalta hänen mielipidettään henkilökohtaisesta opetussuunnitelmasta hän totesi HOPS:n olevan luonnollinen osa musiikkiopistosoittamisessa – hänen lapsilleen on alusta pitäen tehty henkilökohtaiset opetussuunnitelmat. Hänen mielestään on kiva nähdä koko vuoden tavoitteet, niin tietää mihin pyritään. Itse olen yrittänyt mieltä ja muotoilla henkilökohtaisia opetussuunnitelmia nimenomaan ei-muusikko -vanhempien näkökulmasta, eli tehdä niistä mahdollisimman selkeät ja selittää myös HOPS:ssa esiintyviä musiikkisanoja. Vanhemmille henkilökohtaisen opetussuunnitelman tarkoitus on helpottaa opintojen seuraamista.

Hieman vanhemmille oppilaille vaikuttaa henkilökohtaisen opetussuunnitelman tekeminen tärkeältä jo senkin vuoksi, että he pääsevät syksyllä opintojen alkaessa suunnittelemaan itse, mitä kappaleita tulevat lukuvuoden aikana soittamaan. Samalla keskustelemme tavoitteisiin pääsemiseen johtavasta harjoittelumäärästä ja -laadusta. Tämän toivon johtavan realistiseen itsearviointiin.

Itselle HOPS on varsin kätevä opetustyössä, sillä tehtyään kerran syksyllä suunnittelutyön paperille, siitä voi tarkistaa vuoden aikana missä ollaan menossa, ja mitä tulisi seuraavaksi ottaa oppilaalle työstettäväksi. Oppilaalla on samainen HOPS- paperi, josta hän voi halutessaan myös tutkailla, mitä on vuoden aikana tulossa – esimerkiksi tutustua tuleviin kappaleisiin ja etydeihin hieman jo etukäteen. Käytännössä useimmat oppilaat ovat kiinnostuneita HOPS -paperista lukukausien loppuessa, kun tarkastelun alla on kauden tavoitteisiin pääsy.

5.3 Seitsenvuotissuunnitelmarunko pohjana henkilökohtaisille opetussuunnitelmille

Siinä vaiheessa, kun musiikin perusasteen ohjeelliseksi opiskeluajaksi määriteltiin opistossamme seitsemän vuotta, tuntui mielestäni tarpeelliselta laatia opiskeluohjelma, jota noudattamalla tavoitteeseen päästään. Koska viulunsoiton opetussuunnitelman sisällössä ei tapahtunut oikeastaan minkäänlaisia muutoksia, seurauksena on nopeampitahtinen opiskelu.

Seitsenvuotissuunnitelmarunkoni perustuu helposti saatavaan melko edulliseen nuottimateriaaliin, esimerkiksi Usman Iloinen Viuluniekka -sarjaan, Usman kokoamaan Viulutaituri –nuottikirjaan (1996) sekä Pohjolan ja Usman kokoamaan Viuluetydejä -sarjaan. Ensimmäisenä ja toisena vuonna edetään oppilaan tahtiin soittaen Viuluniekka 1- ja 2- sekä Viulutaituri- nuottivihkoja maustettuna joillakin yhteissoittokappaleilla sekä näiden lisäksi vihkojen ulkopuolisilla joululauluilla. Ruotsinkielistä viulukouluvihkoa violin.nu (Norlén, Norén, Johansson & Norén 2006), olen alkanut käyttää myös oheismateriaalina, koska siitä löytyy nykyaikaisempia kappaleita sointusäestyksineen. Lisäksi kappaleet ovat soitettuna mukana tulevalla CD-levyllä. Myös englanninkielistä materiaalia, kuten van den Dungenin Pop & Folk for little stars (2000) sisältää meneviä CD-säestyksellisiä kappaleita pikkuviulisteille. Aiemmin äänitteitä on ollut kovin niukasti pieniä oppilaita varten – lähinnä Suzuki oli hyödyntänyt kuulemalla oppimista myös äänitteellä opiskelua tukien. Nyt löytyy versioita, joissa voi olla kokonainen bändi tai orkesteri soittamassa viulistin kanssa sekä versioita, joissa on pelkkä säestys. Juuri tämän tapaista tekniikan hyödyntämistä olinkin jo odottanut!

Kolmannesta lukuvuodesta alkaen viulutuntien kappaleissa on enemmän väljyyttä juuri sen vuoksi, että oppilaat saavat itse osallistua kappaleiden valintaan. Käytännössä vien tunnille useampia vaihtoehtoja, joista he saavat valita itselleen mieluisimmat. Soittajien nuoresta iästä johtuen en ole antanut heille kaikkia vaihtoehtoja kotiin keiiltavaksi, koska olen arvellut sen lisäävän stressiä, mihin en tietenkään pyri.

6 YHTEENVETO

Mielestäni vuosittainen henkilökohtaisen opetussuunnitelman tekeminen oppilaan kanssa lisää useimpien oppilaiden soittomotiivaatiota. Oppilaat ovat motivoituneita soittamaan kappaleita, joita ovat itse päässeet valitsemaan. Opetustyön ruuhkaista

syksyn suunnittelu-aikaa henkilökohtaisten opetussuunnitelmien laatiminen lisää melko paljon. Vaikka syksyisin menee tunnista iso osa suunnitelman tekemiseen ja lukukausien päättyessä puolestaan tulosten tarkastamiseen, on saavutettava hyöty silti haittaa suurempi. Kevätkauden alkaessa suunnitelmaa tarkistetaan, ja keskustellaan lyhyesti kevään tavoitteista. Kertaalleen suunniteltu vuoden kokonaispaketti helpottaa kappale- ja etydivalintoja pitkin lukuvuotta. Sinänsä suunnitelmassa on uutta vain se, että se tehdään yhdessä oppilaan kanssa ja että se tehdään paperille myös oppilaalle näkyväksi.

Syksyllä voidaan myös sopia, millaisella aikataululla kappaleita pyritään valmistamaan sekä esittämään yleisölle. Näin erityisesti silloin, kun perinteiset vuositutkinnot korvataan lukukausittaisina esiintymisinä. Henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan voidaan liittää myös kirjaus yhteismusisoinnista. Yhteistyö muiden opettajien kanssa mahdollistaa vaikkapa kamarimusiikkijakson sisällyttämisen opiskelijan opintoihin.

Henkilökohtaisten opetussuunnitelmien laatiminen ohjaa parhaiten keskitasoisia ja hyviä opiskelijoita. He pitävät yleensä tavoitteiden asettamisesta itselleen ja kilvoittelusta niiden saavuttamiseksi. Oppilaiden tiedot itselleen mahdollisista kappaleista on varsin rajallinen, ja siksi opettajalla on lopullinen vastuu oppilaiden ohjelmien koostamisessa. Mielestäni useimmat oppilaat haluavat tämän vastuun antaa opettajalle, eikä sillä tule oppilaiden stressiä lisätä.

Perfektionistiselle opettajalle suunnitelman laatiminen ja lukukausien päättyessä oppilaan työn arvioiminen on itsetutkiskelun paikka; jos oppilas on kaikki asetetut tavoitteet saavuttanut, tulee siitä hänelle antaa täydet pisteet. Tämä on alalla, jossa ei ole koskaan täydellinen, ollut ainakin itselleni oppimisen paikka. Mielestäni soitonopiskelun arvioiminen numeroilla tulee kuitenkin olla samantyyppistä kuin tavallisessa koulussa, jossa kympin saavuttaminen on mahdollista. Kokonaan toinen asia on, onko numeroilla arvioiminen lainkaan mielekästä.

Jatkossa voisi olla mielenkiintoista tarkastella, kuinka henkilökohtainen opetussuunnitelma toimii heikompi-tasoisten oppilaiden osalta. Voisi myös olla kiinnostavaa tietää, kuinka henkilökohtaista opetussuunnitelmaa käytetään numeraalisesta arvioinnista luopuneessa musiikkiopistossa. Lisäksi toivoisin löytyvän tahon, joka liittäisi viulunsoiton ohjelmistoluetteloihin myös populaarimpaa musiikkia.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Berger, P. L. & Luckmann, T. 1998 (1966). Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Helsinki: Like Oy.

Byman, R. 2002. Voiko motivaatiota opettaa? Teoksessa Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Toim. Kansanen, P. & Uusikylä. Jyväskylä: PS- Kustannus.

Dolgin, K. (& co). 2002. Ages and Stages: Is that the Same Child I Taught Last Year? -The Adolescent Student. Iimp: 00258464

Hasu, J. 2006. Musiikki kuuluu kaikille. Lahden musiikkiopiston pianonsoiton taitotasojärjestelmä osana uudistuvaa musiikkioppilaitosajattelua. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Härmänmaan musiikkiopiston Opas oppilaille ja huoltajille. 2009. Kauhava: Härmänmaan musiikkiopisto. Viitattu 1.1.2011.

[http://www.kauhava.fi/files/3424/Opas_oppilaille_ja_huoltajille\[1\].pdf](http://www.kauhava.fi/files/3424/Opas_oppilaille_ja_huoltajille[1].pdf)

Härmänmaan musiikkiopiston Opetussuunnitelma. 2009. Kauhava: Härmänmaan musiikkiopisto. Viitattu 1.1.2011.

http://www.kauhava.fi/files/1685/OPETUSSUUNNITELMA_7.9.2009.pdf

Kansanen, P. & Uusikylä, K. 2002. Luovuutta, motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: PS- Kustannus.

Karhu, T. 2006. 8-15-vuotiaan piano-oppilaan soittomotivaatio. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Kosonen E. 2001. Mitä mieltä on pianonsoitossa? 13–15-vuotiaiden pianonsoittajien kokemuksia musiikkiharrastuksestaan. Jyväskylän yliopisto. Musiikkikasvatuksen tohtorinväitöskirja.

Lahtinen, P. & Miettinen R. 2009. Arjen ihmeet – Oppilaan itsearvioinnin hyödyntäminen soitonopetuksessa. Kirjassa MusTaa valkoisella. Kirjoituksia musiikin ja tanssin pedagogiikasta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 92–105.

Lavaste, A-E. 2009. Tuomarista tukijaksi – oppilasarvioinnin uudistaminen musiikkioppilaitoksessa. Kirjassa MusTaa valkoisella. Kirjoituksia musiikin ja tanssin pedagogiikasta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 78–91.

Norlén, K-B., Norén, A., Norén, R. & Johansson K.G. 2006. Violin.nu. Värnamo: Fälth & Hässler.

- Peltonen, M. & Ruohotie P. 1992. Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Helsinki: Otava.
- Pohjola, P. & Usma, A-M. 2002. Viuluetydejä: I. Helsinki: F-kustannus.
- Pohjola, P. & Usma, A-M. 2002. Viuluetydejä: II. Helsinki: F-kustannus.
- Pohjola, P. & Usma, A-M.1990. Viuluetydejä: 3. Espoo: Fazer Musiikki.
- Rimpilä, S.2004. Opettajan merkityksestä soitonopiskelussa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Smith, B. 2003. Motivation to Learn: What Is It And How Can I Promote It? Lehdessä American String Teacher 53:4(November 2003) p. 68- 73. Iimp: 00356115
- Suomen musiikkioppilaitosten liiton työryhmä. 12.12.2005. Taiteen perusopetus/Musiikin laaja oppimäärä. Oppilasarvioinnin tukimateriaalia.
- Suomen Musiikkioppilaitosten Liitto ry. 2005. Viulunsoiton tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet.
- Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Opetushallituksen määräys 6.8.2002.
- Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Opetushallituksen määräys 30.3.2005
- Toskala, A. 1997. Pelot ja niiden voittaminen – Kohti uudenlaista rohkeutta. Juva: WSOY,
- Usma, A-M. 1997. Iloinen Viuluniekka 1. Espoo: Warner Chappell Music Finland Oy.
- Usma, A-M. 1997. Iloinen Viuluniekka 2. Espoo: Warner Chappell Music Finland Oy.
- Usma, A-M. 1975. Iloinen Viuluniekka 3. Helsinki: Fazer.
- Usma, A-M. 1986. Iloinen Viuluniekka 4. Helsinki: Fazer.
- Usma, A-M. 1986. Iloinen Viuluniekka 5. Helsinki: Fazer.
- Usma, A-M. 1996. Viulutaituri. Tampere: Warner/Chappell Music Finland Oy.
- Uusikylä, K. & Piirto, J. 1999. Luovuus. Taito löytää, rohkeus toteuttaa. Juva: WSOY, 94- 95.

LIITTEET

Härmänmaan musiikkiopiston henkilökohtainen opetussuunnitelmarunko
 Härmänmaan musiikkiopiston opetussuunnitelma
 Seitsenvuotissuunnitelmarunko viulunsoittajille

HÄRMÄNMAAN MUSIIKKIOPISTO

Härmäntie 18, 62300 HÄRMÄ, Telefax (06) 2412 9899, puh. kanslia 06 2412 9851, rehtori 06 2412 9850 tai 044 4834 245
www.kauhava.fi/musiikkiopisto

Oppilaan henkilökohtainen opetussuunnitelma lukuvuonna 20 - 20

_____ oppilaan nimi _____ min./viikko _____ opetuspäivä, -paikka ja -aika
_____ Ilmoitan aina opettajalleni jos en pääse soittotunnille
opettaja ja puhelinnumero _____
_____ yhteismusisointi / opettaja _____ musiikin perusteet / opettaja

TAVOITTEET

Tasosuoritus 1 2 3 | suoritetaan: pääaineessa _____ sivuaineessa _____

Tavoitteena esiintyä konsertissa _____ matineassa _____ muualla _____

Kiinnitän huomiota oikeaan soittoasentoon, erityisesti _____

Hallitsen lukuvuoden loppuun mennessä:

seuraavat asteikot _____ etydit _____

Hallitsen vähintään _____ kpl uusia teoksia lukuvuoden loppuun mennessä

Teokset: _____

Pyrin harjoittelemaan opettajan antamia läksyjä _____ kertaa viikossa _____ kertaa joka läksyn

Muuta yhteisesti sovittua: _____

Opettaja ja oppilas ovat yhteisesti sopineet nämä tavoitteet (p.kk.v) _____ 20 _____

_____ opettaja _____ oppilas/huoltaja

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tasosuoritus kyllä / ei **Esiintyminen** kyllä / ei **Soittoasento** kyllä / ei **Asteikot** kyllä / ei **Etydit** kyllä / ei

Teokset kyllä / ei **Harjoittelu** kyllä / ei **Muuta sovittua** kyllä / ei

Jos tavoitteisiin ei päästy, mikä oli syy:

Oppilas: _____

Opettaja: _____

Ansaitsemani numero on (1 – 5) _____ **Opettajan antama numero** _____

Opettaja _____ **Oppilas** _____

HÄRMÄNMAAN MUSIIKKIOPISTON OPETUSSUUNNITELMA

(Päivitetty 7.9.2009)

HÄRMÄNMAAN MUSIIKKIOPISTON OPETUSSUUNNITELMA

1. HÄRMÄNMAAN MUSIIKKIOPISTON TOIMINTA-AJATUS JA ARVOMAAILMA	3
2. TAITEEN PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ, ARVOT JA YLEISET TAVOITTEET	3
3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	3
3.1. OPPIMISKÄSITYS.....	3
3.2. OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT	4
4. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN	4
4.1. OPETUKSEN TARJONTA	4
4.2. OPETUKSEN RAKENNE.....	4
4.3. OPETUKSEN LAAJUUS	5
4.3.1. OPISKELUAIKA.....	5
4.3.2. VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS	5
4.3.3. TAITEEN PERUSOPETUS, MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ PERUSRASO.....	5
4.3.4. TAITEEN PERUSOPETUS MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ OPISTOTASO.....	5
4.3.5. AIKUISOSASTO	5
4.3.6. YKSILÖLLISTETTY OPETUS	6
4.3.7. RYTMIMUSIIKKIOSASTO.....	6
5. OPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	6
5.1. VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS	6
5.2. MUSIIKIN PERUSTASO	6
5.3. MUSIIKKIOPISTOTASO	7
5.4. AIKUISTEN OPETUS	7
5.5. RYTMIMUSIIKKI.....	7
5.5.1. BÄNDIKOULU.....	7
5.6. KANSANMUSIIKKI.....	8
5.7. MUSIIKKITEKNOLOGIA	8
5.8. OPPIMÄÄRÄN JA OPETUKSEN YKSILÖLLISTÄMINEN	9
6. SUORITETTAVAT TASOSUORITUKSET, NIIDEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT.....	9
7. ARVIOINTI	9
7.1. OPPILASARVIOINTI.....	9
7.2. TASOSUORITUSARVIOINTI	9
7.3. OPISTOTASOARVIOINTI	11
7.4. EDELLYTYKSET TASOSUORITUKSIIN JA PÄÄTTÖSUORITUKSIIN.....	11
7.5. ARVIOINNIN UUSIMINEN	11
7.6. TASOSUORITUKSEN UUSIMINEN	11
7.6.1. HYLÄTYN OSASUORITUKSEN UUSIMINEN	11
7.6.2. HYVÄKSYTYN TASOSUORITUKSEN UUSIMINEN.....	11
7.7. VUOSIARVIOINTI.....	11
7.8. LUKUKAUSIARVIOINTI	12
7.9. OPPILAITOKSEN ITSEARVIOINTI	12
7.10. OPETUKSEN ARVIOINTI	12
7.11. OPPILAAN ITSEARVIOINTI	12
8. TODISTUKSET JA NIIDEN SISÄLTÖ	12
8.1. MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ, PERUSTASON PÄÄTTÖTODISTUS	12
8.2. MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ, OPISTOTASON PÄÄTTÖTODISTUS	13
8.3. MATRIKKELIOTE	13
9. OPPILAAXSI OTTAMINEN	13
10. YHTEISTYÖ.....	14
10.1. HUOLTAJIEN KANSSA.....	14
10.2. MUIDEN TAHOJEN KANSSA.....	14
11. OMAN ALUEEN KULTTUURIPALVELUIDEN TUOTTAMINEN	14

HÄRMÄNMAAN MUSIIKKIOPISTON OPETUSSUUNNITELMA

1. HÄRMÄNMAAN MUSIIKKIOPISTON TOIMINTA-AJATUS JA ARVOMAAILMA

Härmänmaan musiikkiopisto on kunnallinen, alueellinen ja valtionosuutta nauttiva taideoppilaitos, jonka tehtävä on antaa taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta sekä siihen liittyvien taidemuotojen opetusta.

Härmänmaan musiikkiopisto toimii seuraavan arvomaailman ohjaamana: olla oppilaan pitkäjänteisyyttä kehittävän työn ja toiminnan tukena, musiikin kautta terveen itsetunnon ja minäkuvan sekä itseilmaisun kehittymisen tukena. Oppilaan ohjaaminen yhteisöllisyyteen yhdessä tekemisen ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun kautta. Positiivisen, kannustavan sekä uusille ideoille ja ajatuksille avoimen työilmapiirin ylläpitäminen. Kehittävä ja rakentava sekä välitön ilmapiiri yhteistyössä oppilaan ja oppilaitten välillä, huoltajien ja opettajan sekä rehtorin kanssa

2. TAITEEN PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ, ARVOT JA YLEISET TAVOITTEET

Opetuksen tulee luoda edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin elinikäiselle harrastamiselle sekä antaa valmiudet musiikkialan ammattiopintoihin.

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaan henkistä kasvua ja persoonallisuuden lujittumista sekä luovuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä.

Opetuksen tehtävänä on myös paikallisen ja kansallisen musiikkikulttuurin säilyttäminen ja kehittäminen, vuorovaikutus muiden musiikinopetusta ja taideopetusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa sekä kansainvälisen yhteistyön edistäminen. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon musiikkialan ammattikoulutuksen ja työelämän asettamat vaatimukset

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. OPPIMISKÄSITYS

Opetus pohjautuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on aktiivinen ja tavoitteellinen prosessi, johon yksilöllisten ominaisuuksien ja motivaation lisäksi vaikuttaa opiskeluympäristö. Opetuksessa otetaan huomioon, että oppilas valikoi ulkomaailmasta tulevaa informaatiota aiemman tietorakenteensa perustalta, jäsentää sitä aikaisempien taitojensa ja tietojensa pohjalta ja rakentaa näin kuvaa maailmasta ja itsestään tämän maailman osana. Vuorovaikutuksellisenä ja tilannesidonnaisena musiikin oppiminen liittyy olennaisesti siihen sosiaaliseen ja kulttuuriseen tilanteeseen, jossa se tapahtuu.

Opetuksessa otetaan huomioon, että oppiminen on seurausta oppilaan omasta toiminnasta. Opettajalla on siten keskeinen merkitys sekä oppilaan opiskelutaitojen että opiskeluympäristön kehittämisessä sellaiseksi, että se mahdollistaa erilaisten oppilaiden edistymisen. Oppimisen säätelemissä on tärkeää, että oppilas oppii tarkkailemaan omaa opiskeluaan ja oppimistaan tiedostaen niihin sisältyvät vahvuudet ja heikkoudet.

3.2. OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT

Opiskeluympäristön tulee antaa oppilaille mahdollisuus asettaa omat tavoitteensa, oppia työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä löytää itselleen sopivia työskentelytapoja. Keskeistä on vuorovaikutus opettajan, oppilaan ja huoltajan välillä sekä oppilaiden kesken että erilaisten oppimis-, työskentely- ja arviointitapojen huomioon ottaminen.

Tavoitteena on, että opiskeluympäristössä vallitsee avoin, rohkaiseva ja myönteinen ilmapiiri. Hyvä opiskeluympäristö mahdollistaa oppilaan vuorovaikutustaitojen, aloitekyvyn ja pitkäjänteisyyden kehittymisen. Hyvä opiskeluympäristö myös kannustaa oppilaan aktiivisuutta, luovuutta, itsenäistä ajattelua ja oppimismotivaatiota ja mahdollistaa turvallisen kasvun ja kehityksen. Onnistumisen kokemukset, jotka musiikissa usein syntyvät pitkäjänteisen työskentelyn kautta, kasvattavat oppilaan uskoa omiin kykyihinsä. Opiskeluympäristön tulee olla sellainen, että oppilaalla on mahdollisuus kykyjensä ja musiikillisen ilmaisunsa tavoitteelliseen, monipuoliseen kehittämiseen.

4. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

4.1. OPETUKSEN TARJONTA, SOLISTISET PÄÄAINEVAIHTOEHDOT

Härmänmaan musiikkiopistossa on mahdollista saada opetusta muun muassa seuraavissa soittimissa:

- 1) Jousisoittimet: viulu, alttoviulu, sello, kontrabasso
- 2) Puhaltimet: nokkahuilu, huilu, oboe, klarinetti, fagotti, saksofoni, trumpetti, pasuuna, käyrätorvi ja tuuba
- 3) Kielisoittimet: kitara, kantele
- 4) Kosketinsoittimet: piano, harmonikka
- 5) Lyömäsoittimet (sisältää mm. marimban ja patojen soiton)
- 6) Rytmimusiikkisoittimet: sähkökitara, sähköbasso, sähkökosketinsoittimet ja rummut
- 7) Laulu

Pääainevalintoja voidaan ohjailta oppilasvalintojen yhteydessä riittävän monipuolisen soittinjakautuksen toteuttamiseksi.

4.2. OPETUKSEN RAKENNE

Laajan oppimäärän mukainen musiikin perusopetus muodostuu musiikin perustason ja sille rakentuvan musiikkiopistotason opinnoista sekä niitä edeltävästä varhaisiän musiikkikasvatuksesta. Aikuisosasto on tarkoitettu yli 16-vuotiaille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta suorittaa musiikin perustaso- tai musiikkiopistotaso-opiskeluaan aikaisemmin.

4.3. OPETUKSEN LAAJUUS

4.3.1. OPISKELUAIKA

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän musiikin perustason ja musiikkiopistotason laskennallinen laajuus on yhteensä 1 300 tuntia. Laajan oppimäärän mukaista musiikin perusopetusta järjestettäessä on pyrittävä joustavuuteen siten, että oppilaan ikä, aikaisemmin hankitut taidot ja tiedot sekä käytettävät opetusmenetelmät otetaan huomioon.

Musiikin laaja oppimäärä muodostuu seuraavasti:

Musiikin perustaso	
Instrumenttitaidot ja yhteismusisointi	385 tuntia
Musiikin perusteet	280 tuntia
Musiikkiopistotasoa	
Instrumenttitaidot ja yhteismusisointi	390 tuntia
Musiikin perusteet	245 tuntia

Opintojen laajuuden laskennan perusteena on käytetty 45 minuutin pituisia oppitunteja.

Instrumenttiopetus käsittää myös laulunopetuksen.

Yhteismusisoinnin tulee sisältyä opintoihin koko opiskelun ajan siitä lähtien, kun instrumentin käsittelytaito sen mahdollistaa.

4.3.2. VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS

Varhaisiän musiikkikasvatuksen musiikkileikkikoulu on pääasiallisesti alle kouluikäisille lapsille tarkoitettu. Opetus on ryhmäopetusta. Tunnin mitta on 45 – 90 minuuttia.

Soitinvalmennusryhmät ovat pääasiallisesti 6-8-vuotiaille lapsille tarkoitettu. Opetus on ryhmäopetusta. Tunnin mitta on 60 – 90 minuuttia.

Musiikkileikkikoulussa ja soitinvalmennusryhmissä opetusviikkoja on lukuvuotena 35.

4.3.3. TAITEEN PERUSOPETUS, MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ PERUSTASO

Perustason opetus on tarkoitettu pääasiallisesti kouluikäisille lapsille ja nuorille. Perustasolla opiskelevat 6 – 16-vuotiaat oppilaat. Instrumenttiopetus annetaan henkilökohtaisena, 30 – 75 minuuttia/viikko, oppilaan kehityksen mukaan.

4.3.4. TAITEEN PERUSOPETUS, MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ OPISTOTASO

Musiikkiopistotasolla voivat opiskella ne, jotka ovat suorittaneet musiikin perustason päättösuorituksen arvosanalla hyvä 3 15/25 pistettä.

4.3.5. AIKUISOSASTO

Aikuisosasto on tarkoitettu yli 16-vuotiaille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta suorittaa musiikin perustaso- tai opistotason opintoja aikaisemmin.

4.3.6. YKSILÖLLISTETTY OPETUS

Oppimäärän ja opetuksen yksilöllistäminen : mikäli oppilas ei vammaisuuden, sairauden tai muun näihin verrattavissa olevan syyn vuoksi kykene opiskelemaan oppilaitoksen opetussuunnitelman mukaisesti, opetussuunnitelman tavoitteita voidaan yksilöllistää vastaamaan oppilaan edellytyksiä.

4.3.7. RYTMIMUSIIKKIOSASTO

Rytmimusiikkiosastolla aloitetaan Bändikoulussa, jossa opetukseen kuuluu henkilökohtainen tunti, bänditunti ja musiikin perusteet. Bändikouluun voi pyrkiä 9- vuotiaana.

Rytmimusiikkiosastolla soittimina ovat sähkökitara, sähköbasso, rummut ja kosketinsoittimet. Oppilaat voivat osallistua myös bändilaulamiseen.

Rytmimusiikkiosastolla edetään rytmimusiikin tasosuoritusten sisällön mukaisesti.

5. OPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

5.1. VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS

Varhaisiän musiikkikasvatus sisältää varhaisiän musiikkileikkikoulun ja varhaisiän musiikkivalmennuksen.

Varhaisiän musiikkileikkikoulun tavoitteena on, että

- lapsi saa musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, jotka muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmälle musiikkiharrastukselle
- lapsi kehittyy kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin

Varhaisiän musiikkivalmennuksen tavoitteena on, että

- lapsi voi tutustua eri soittimiin ja näin löytää hänelle sopivimman soittimen
- lapsi soittaa ryhmässä mm. kannelta ja nokkahuilua
- saa alkeisopetusta musiikin perusteissa
- lapsi saa musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, jotka muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmälle musiikkiharrastukselle
- lapsi kehittyy kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin

5.2. MUSIIKIN PERUSTASO

Tavoitteet

Musiikin perustason opintojen tavoitteena on, että oppilas

- oppii musiikin esittämiseen ja yhteismusisointiin tarvittavia instrumenttitaitoja
- oppii lukemaan, kirjoittamaan, kuuntelemaan ja tuntemaan musiikkia
- kehittää musiikillista ilmaisukykyään ja esiintymistaitojaan

Keskeiset sisällöt

Instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen keskeisenä sisältönä on perehtyminen pääinstrumentin perustekniikkaan ja ohjelmistoon sekä yhteismusisoinnin perusteisiin. Säännöllinen esiintyminen on osa opintoja.

5.3. MUSIIKKIOPISTOTASO

Tavoitteet

Musiikkiopistotason opintojen tavoitteena on, että oppilas

- kehittää edelleen musiikin perustasolla saavutettuja taitoja ja tietoja niin, että hän saa valmiudet musiikkiharrastuksen itsenäiseen jatkamiseen tai ammattiopintoihin
- laajentaa musiikin ja sen eri tyylien tuntemustaan sekä syventää kykyään luovaan ilmaisuun musiikin keinoin

Keskeiset sisällöt

Opintojen keskeisenä sisältönä on kehittää oppilaan musiikillista ajattelua, pääinstrumentin soittoteknistä hallintaa ja ohjelmiston tuntemusta niin, että hän kykenee itsenäiseen työkentelyyn. Oppilas harjaantuu omaksumaan ja esittämään musiikillisia laajoja kokonaisuuksia sekä syventää kykyään musiikin tulkintaan ja musiikilliseen vuorovaikutukseen. Mahdolliset sivuaineopinnot ja valinnaiskurssit tulee tukea oppilaan musiikillista kehitystä ja laajentamaan hänen musiikillista näkemystään.

Musiikin perusteiden sisältöalueet ovat musiikin luku- ja kirjoitustaito, musiikin hahmottaminen sekä musiikin historian ja tyylien tuntemus. Oppilas osaa hahmottaa musiikkia sekä kuulemisen että notaation pohjalta ja kykenee soveltamaan historian ja tyylien tuntemusta musiikin esittämisessä.

5.4. AIKUISTEN OPETUS

Aikuisten opetuksessa voivat olla ne, joilla ei ole ollut mahdollisuutta suorittaa musiikin opiskeluaan aikaisemmin. Opetuksen sisältö ja tavoitteet ovat samat kuin musiikin perustasolla tai opistotasolla.

5.5. RYTMIMUSIIKKI

Oppilas aloittaa opiskelun rytmimusiikkiosastolla n. 9- vuotiaana. Hän aloittaa ensin Bändikoulussa. Rytmimusiikkiosastolla suoritetaan valtakunnallisen kevyenmusiikin vaatimusten mukaiset kurssit.

5.6. BÄNDIKOULU

Tavoitteet

Bändikoulun opintojen tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää bändin toimintatavat sekä osaa käyttää välttämättömiä PA-laitteita
- oppii musiikin esittämiseen ja yhteismusisointiin tarvittavia instrumenttitaltoja
- oppii lukemaan, kirjoittamaan, kuuntelemaan ja tuntemaan musiikkia
- kehittää musiikillista ilmaisukykyään ja esiintymistaitojaan

Keskeiset sisällöt

Instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen keskeisenä sisältönä on perehtyminen pääinstrumentin perustekniikkaan ja ohjelmistoon sekä yhteismusisoinnin perusteisiin. Säännöllinen esiintyminen on osa opintoja.

Musiikin perusteiden sisältöalueet ovat musiikin luku- ja kirjoitustaito, musiikin hahmottaminen sekä musiikin historian ja tyylien tuntemus. Opetus pyritään toteuttamaan vuorovaikutuksessa instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen opetuksen kanssa.

5.7. KANSANMUSIIKKI

Härmänmaan musiikkiopistossa kansanmusiikki sulautuu ryhmäopetuksena muuhun opetustarjontaan. Kansanmusiikki on opistossamme yhteismusisointimuoto, joka on vapaaehtoinen/vaihtoehtoinen muiden yhteismusisointimuotojen kanssa.

Sisällön tavoitteena on monipuolinen perehtyminen kansanmusiikin eri lajeihin, vanhaan ja uuteen perinteeseen, suomalaiseen ja muun maailman kansanmusiikkeihin. Kansanmusiikissa pyritään hyödyntämään omilla soittotunneilla opittua instrumenttitekniikkaa, kansanmusiikin tyyliin soveltaen.

5.8. MUSIIKKITEKNOLOGIA

Opetus on ryhmäopetusta. Osallistujan on täytynyt suorittaa musiikin perusteet 2.

Sekvensseri- ja notaatio-ohjelmien käyttö

Opintojaksossa tutustutaan tietokoneen musiikin tekemisen ja tuottamisen välineenä musiikin eri osa-alueilla. Musiikkitekniologia opintojen tavoitteena on, että oppilas saa käsityksen tietokoneen toimintaperiaatteista (näppäimistö, hiiri, monitori, tulostus, muistit, midi-interface jne.) ja mahdollisuuksista. Oppilas oppii perusvalmiudet hyödyntää tietotekniikkaa musiikin tuottamiseen ja hän pystyy myöhemmin tehokkaasti soveltamaan musiikkiohjelmaa musiikkiharrastuksessaan ja opinnoissaan.

Tutustutaan yleisimpien musiikkiohjelmien tarjontaan ja käyttöön eri tilanteissa (äänentallennus-, midi/audio sekvensseri- ja harjoitusohjelmat).

Käytännön harjoitustöiden avulla tutustutaan lähemmin midi/audio-sekvensseri- sekä notaatio-ohjelman toimintaperiaatteisiin.

- opitaan musiikin tuottamisen perusteet sekvensseri ohjelmalla niin että oppilas kykenee itsenäisesti käyttämään ja tuottamaan musiikkia näiden ohjelmien avulla
- opitaan notaatio-ohjelman perustoimintaperiaatteet niin että oppilas ymmärtää ja oppii hallitsemaan nuottisivun tuottamiseen ja muokkaamiseen liittyvät toiminnot
- tavoitteena on myös että oppilas oppii lukemaan käyttöohjeita (sanastoa) ja omaksuun helposti uusia ohjelmia ja sovelluksia

Äänentoiston ja studiotekniikan perusteet

(toteutetaan mahdollisuuksien mukaan bändiopetuksen ohessa)

Tavoitteena on, että opiskelija omaksuu sähköiseen äänentoistoon ja tallentamiseen liittyvät perustiedot sekä osaa hyödyntää teknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Tutustutaan äänentoiston, -tallennuksen sekä –prosessoinnin osa-alueisiin. Musiikkiäänitteen tuotantoprosessin kokonaiskuvan hahmottaminen.

Opitaan kytkemään ja käyttämään yksinkertaista äänentoistojärjestelmää ns. ”laulukamoja”

- tavallisimmat ongelmat äänentoistossa
- äänen signaalireitin hahmottaminen
- mikserit, mikrofoniit, vahvistimet, kaiuttimet; efektointi, ekvalisointi

Tavoitteena myös bändien oma äänite muutaman vuoden välein jolloin pystytään myös seuraamaan oppilaiden kehitystä.

5.9. OPPIMÄÄRÄN JA OPETUKSEN YKSILÖLLISTÄMINEN

Mikäli oppilas ei vammaisuuden, sairauden tai muun näihin verrattavissa olevan syyn vuoksi kykene opiskelemaan oppilaitoksen opetussuunnitelman mukaisesti, opetussuunnitelman tavoitteita voidaan yksilöllistää vastaamaan oppilaan edellytyksiä.

6. SUORITETTAVAT TASOSUORITUKSET, NIIDEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Opinnoissa noudatetaan Suomen Musiikkioppilaitosten Liiton laatimaa tasosuoritussuunnitelmaa.

Oppilas suorittaa opintojen edetessä 1, 2 ja 3 tasosuoritukset, laulussa tasosuoritukset 1 ja 2.

Musiikkiopistotasolla suoritetaan opistotason päättösuoritus. Lukuvuoden opintotavoitteet suhteutetaan instrumenttikohtaisissa opinto- ja sisältökuvauksissa määriteltyihin tavoitteisiin.

7. ARVIOINTI

Arvioinnin tehtävä on ohjata opiskelun tavoitteiden asettamista ja auttaa oppilasta niiden saavuttamisessa.

Arvioinnin tulee tukea oppilaan hyvän itsetunnon kehittymistä.

Monipuoliseen, jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja ja ohjasta itsearviointiin.

Arvioinnin kohteena on

- oppilaan soittotaidon ja musiikillisten kykyjen kehittyminen
- tuntityöskentely ja kotiharjoittelu
- esiintymistaidot
- oppilaan omaksumiskyky annettuun opetukseen sekä instrumenttiopinnoissa että musiikin perusteissa
- oppilaan eteneminen opetussuunnitelman mukaisesti

7.1. OPPILASARVIOINTI

Oppilasarviointi suoritetaan seuraavalla arvosana-asteikolla:

5 erinomainen (21-25 p.)

4 kiitettävä (16-20 p.)

3 hyvä (11-15 p.), 15 / 25 pistettä oikeuttaa musiikkiopistotason opintoihin

2 tyydyttävä (6-10 p.)

1 hyväksytty (1-5 p.), mutta ei voi jatkaa opintoja

Arvioinneissa tulee pyrkiä käyttämään koko arvosana-asteikkoa.

Yhteismusisoinnista orkestereissa, kamarimusiikkiryhmissä, kansanmusiikkiryhmissä ja bändeissä annetaan osallistumismerkintä.

7.2. TASOSUORITUSARVIOINTI

Perusopetuksen tasosuoritukset

Härmänmaan musiikkiopiston oppilas suorittaa pääaineessaan perusopetuksessa taso-

suoritukset 1, 2 ja 3. Laulussa tasosuoritukset 1 ja 2.
Musiikin perusteissa suoritetaan musiikin perusteet 1-4.

Solistisen tasosuorituksen suorittamisen edellytykset ovat seuraavat:
Oppilas on opettajan johdolla harjoitellut kolminkertaisen ohjelmiston tasosuoritusohjelmassa vaadittavasta ohjelmasta.

Tasosuoritusohjelma täyttää asianmukaiset vaatimukset.

Oppilaan edellisen tasosuorituksen arvosana mahdollistaa seuraavan tasosuorituksen.

Tasosuorituksia tulisi suorittaa kahden- kolmen vuoden välein.

Tasosuorituksista pidetään pöytäkirjaa, johon merkitään tasosuorituksen päivämäärä, tiedot oppilaasta ja suoritusasteesta, ohjelma, ohjelmisto, arvosana tai arvosanat sekä lautakunnan jäsenet.

Suoritetusta tasosuorituksesta on tehtävä oppilaan opintokirjaan merkinnät, joista käyvät ilmi tasosuorituksen päivämäärä, aste, arvosanat ja lautakunta.

Instrumenttiopetus ja laulu

Kaikkiin tasosuorituksiin kuuluu asteikot, etydi tai etydit ja kappaleita sekä prima vista- tehtävä.

Asteikot on mahdollista suorittaa erikseen, tällöin on osattava kaikki ko. tasosuoritukseen kuuluvat asteikot ja lautakunta nimeää soitettavat asteikot tutkintotilanteessa.

Asteikot voi suorittaa myös tasosuorituksen yhteydessä, tällöin asteikot arvotaan toimistossa 2 viikkoa ennen tasosuoritusta.

Kaikki muu tasosuoritusohjelma suoritetaan kerralla, vain asteikot voi suorittaa erikseen.

Tasosuoritus 1 arvioidaan asteikolla suoritettu - uusittava. Prima vista: suoritettu - uusittava.

Arviointiin osallistuu vähintään yksi opettaja oman opettajan lisäksi. Omalla opettajalla on puheoikeus, ei osallistu arviointiin.

Tasosuoritus 2 arvioidaan asteikolla 1 – 5, sekä pistein 1-25. Prima vista: suoritettu - uusittava.

Arviointiin osallistuu vähintään kaksi opettajaa oman opettajan lisäksi. Omalla opettajalla on puheoikeus, ei osallistu arviointiin.

Tasosuoritus 3 on päättösuoritus.

Päättösuoritus arvioidaan asteikolla 1 - 5 sekä pistein 1 -25. Prima vista asteikolla 1 - 5.

Arviointiin osallistuu vähintään kaksi opettajaa oman opettajan lisäksi. Omalla opettajalla on puheoikeus, ei osallistu arviointiin.

Instrumenttiopinnoissa sekä laulussa on päättösuorituksen arvosana oltava hyvä 3 / 15 pistettä, jotta voi jatkaa opistotasolle.

Oppilaalle annetaan kaikista tasosuorituksista sanallinen ja kirjallinen palaute tasosuorituksen jälkeen.

Musiikin perusteet

Musiikin perusteet 1, 2 ja 4 arvioi oma opettaja yksin asteikolla suoritettu - uusittava.

Musiikin perusteet 3 arvioi oman opettajan lisäksi toinen opettaja.

Päättösuoritus arvioidaan asteikolla 1 - 5.

7.3. OPISTOTASO

Instrumenttiopetus ja laulu

Musiikkiopistotason päättösuoritus solistisessa pääaineessa.

Päättösuoritus arvioidaan asteikolla 1 – 5 sekä pistein 1- 25. Prima vista asteikolla 1-5.

Arviointiin osallistuu vähintään kaksi opettajaa oman opettajan lisäksi. Omalla opettajalla on puheoikeus, ei osallistu arviointiin.

Oppilaalle annetaan opistotason suorituksesta sanallinen ja kirjallinen palaute suorituksen jälkeen.

Musiikin perusteet

Opistotasolla suoritetaan musiikin perusteet 5, 6 ja 7.

Nämä ovat entiset Säveltapailu I, Teoria I ja Harmonia- ja muoto-oppi

Opistotasolla musiikin perusteet arvioi oman opettajan lisäksi toinen opettaja.

Arviointi suoritetaan asteikolla 1-5.

7.4. EDELITYKSET TASOSUORITUKSIIN JA PÄÄTTÖSUORITUKSIIN

Solistisen oppiaineen tasosuoritusten suorittamisen edellytyksenä on,

- a) että oppilaan mahdollisesti jo suorittaman tasosuorituksen arvosana on tätä ylemmän tasosuorituksen suorittamiseen kelpuuttava
- b) että oppilas on opettajan johdolla harjoittanut tasosuoritusvaatimuksissa vaadittavan määrän ohjelmistoon kuuluvia sävellyksiä
- c) että tasosuorituksessa esitettäväksi valittu ohjelma täyttää asianmukaiset vaatimukset

7.5. ARVIOINNIN UUSIMINEN JA OIKAISU

Oppilas voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää arvioinnin suorittanutta opettajaa tai opettajia uusimaan arvioinnin.

Jos oppilas on tyytymätön pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, oppilas voi pyytää arviointiin oikaisua rehtorilta. (Asetus taiteen perusopetuksesta N:o 813/1998).

7.6. TASOSUORITUKSEN UUSIMINEN

7.6.1. HYLÄTYN OSASUORITUKSEN UUSIMINEN

Hylätyn osasuorituksen voi uusida yhden kerran kahden kuukauden kuluessa hylätystä suorituksesta (sama ohjelma solistisessa tasosuorituksessa).

7.6.2. HYVÄKSYTYN TASOSUORITUKSEN UUSIMINEN

Hyväksytyin solistisen tasosuorituksen voi uusida yhden kerran vuoden kuluessa kokonaan uudella tasosuoritusohjelmalla.

7.7. VUOSISUORITUS

Jokainen oppilas esittää lukuvuoden aikana 2 eri kappaletta tai etydiä konsertissa seuraavasti: toisen syyslukukaudella ja toisen kevätlukukaudella.

Vähintään toinen näistä kappaleista / etydeistä tulee esittää ulkoa.

Suorituksen hyväksyy toinen opettaja allekirjoituksellaan.

7.8. LUKUKAUSIARVIOINTI

Instrumentti- tai lauluopettaja antaa oman arvioinnin lukukauden tuntityöskentelystä lukukauden päätteeksi asteikolla 1 – 5.

Musiikin perusteiden ja yhteismusisoinnin opettajat merkitsevät osallistumismerkinnän opintokirjaan.

Kaikki arvioinnit ja edistymiset kirjataan opiston tietoihin opettajien toimittamista dokumenteista.

7.9. OPPILAITOKSEN ITSEARVIOINTI

Härmänmaan musiikkiopisto suorittaa itsearviointia:

Henkilökunnalle on säännöllisin väliajoin kehityskeskustelu ja vuosittain arviointikokous, jossa käydään läpi lukuvuoden kulku ja otetaan esiin sekä epäkohdat että onnistumiset.

7.10. OPETUKSEN ARVIOINTI

Opintojen jatkamiskyselyn yhteydessä keväisin on mahdollista kirjata toiveitaan.

7.11. OPPILAAN ITSEARVIOINTI

Oppilaat tekevät opettajansa kanssa syksyisin henkilökohtaisen opetussuunnitelman, johon kirjataan realistiset tavoitteet ja suunnitelmat tulevalle lukuvuodelle.

Tämä sisältää mm. mahdollisen tasosuorituksen, esiintymiset, musiikin perusteet, yhteissoittoryhmän ja muut mahdolliset tapahtumat esim. kilpailu tai soitintapahtuma.

Keväisin lukuvuoden lopussa opettaja ja oppilas käyvät henkilökohtaisen opetussuunnitelman läpi. Toteutuman tarkistamisen yhteydessä on itsearviointiosio, jonka oppilas täyttää.

8. TODISTUKSET JA NIIDEN SISÄLTÖ

Päättötodistus kirjoitetaan Opetushallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Oppilaalle voidaan antaa tarvittaessa musiikkiopiston laatima matrikkeliote, johon on kirjattu opiskelijan opintosuoritukset.

8.1. MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ, PERUSTASON PÄÄTTÖTODISTUS

Päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- opinnot, joista päättötodistus annetaan
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika
- oppilaan pääaineen päättösuoritus*, arvosana ja suorituksen ajankohta
- musiikin perusteiden päättösuoritus*, arvosana ja suorituksen ajankohta
- osallistuminen yhteismusisointiin, yhtyekokoonpanot ja osallistumisajat
- muut mahdolliset opintosuoritukset
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- opetusministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen vahvistamien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti
- maininta, että musiikin laaja oppimäärä sisältää musiikin perustason ja musiikkiopistotason opinnot

- arvosana-asteikko

8.2. MUSIIKIN LAAJA OPPIMÄÄRÄ, MUSIIKKIOPISTON PÄÄTTÖTODISTUS

Päättötodistuksen tulee sisältää seuraavat asiat:

- koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen nimi
- opinnot, joista päättötodistus annetaan
- oppilaan nimi ja henkilötunnus
- opiskeluaika
- oppilaan pääaineen päättösuoritus*, arvosana ja suorituksen ajankohta
- musiikin perusteiden päättösuoritus* (tai –suoritukset), arvosana ja suorituksen ajankohta
- osallistuminen yhteismusisointiin, yhtyekokoonpanot ja osallistumisajat
- muut mahdolliset opintosuoritukset, kuten merkittävät esiintymiset
- rehtorin allekirjoitus ja oppilaitoksen leima
- opetusministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- lainsäädäntö, johon koulutus perustuu
- maininta, että koulutus on toteutettu Opetushallituksen vahvistamien opetussuunitelman perusteiden mukaisesti
- maininta, että musiikin laaja oppimäärä sisältää musiikin perustason ja musiikkiopistotason opinnot
- arvosana-asteikko

*Todistuksessa on mainittava, minkä vaatimusten mukaan päättösuoritukset on tehty (esim. Suomen musiikkioppilaitosten liiton kurssivaatimukset)

Musiikkiopistotason päättötodistus on samalla todistus koko musiikin perusopetuksen laajan oppimäärän suorittamisesta.

8.3. MATRIKKELIOTE

Mikäli oppilas keskeyttää opinnot ennen päättösuorituksia, hän saa matrikkeliotteen, josta ilmenee opiskeluaika, opiskeluaineet, tasosuoritukset, yhteismusisointi, kamarimusiikki sekä muut tapahtumat.

9. OPPILAAXSI OTTAMINEN

Varhaisiän musiikkikasvatukseen kuuluviin musiikkileikkikouluun ja valmennusryhmiin otetaan lapsia ilmoittautumisjärjestyksessä.

Musiikin perusopetukseen ja aikuisosastolle oppilaat otetaan pääsykokeitten perusteella. Keväisin järjestettävissä pääsykokeissa oppilailta testataan rytmin ja melodian toistamista ja tunnistamista taputtaen ja laulaen. Lisäksi jokainen laulaa pienen omavalintaisen laulun.

Oppilaita valittaessa on otettava huomioon soitinjakauma, alueellinen tasapuolisuus ja oppilasorkestereiden tarve.

Musiikkiopistotasolle pääsevät oppilaat automaattisesti, mikäli musiikin perustason pääaineopinnoista on suoritettu päättösuoritus arvosanalla hyvä 3 15 / 25 pistettä ja oppilas on edelleen samalla pääaineella musiikkiopiston oppilaana.

Mikäli oppilas hakee musiikkiopistotasolle ja perustason päättösuorituksesta on kulunut enemmän kuin vuosi ja oppilaan musiikin perustason pääaineopinnoista on suoritettu päät-

tösuoritus arvosanalla hyvä 3 15/25 pistettä tulee oppilaan lisäksi antaa soittonäyte, jonka perusteella hänet hyväksytään opiskelemaan musiikkiopistotasolle.

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaista opetusta antavan oppilaitoksen oppilas voi hakea esim. paikkakunnalle muuton vuoksi oppilaspaikkaa musiikkiopistostamme. Tällöin hänen on esitettävä matrikkeliote edellisestä oppilaitoksesta ja annettava lisäksi soittonäyte, minkä perusteella oppilaaksi ottaminen tapahtuu.

10. YHTEISTYÖ

10.1. HUOLTAJIEN KANSSA

Härmänmaan musiikkiopistossa järjestetään säännöllisiä tapaamisia huoltajien kanssa: vanhempainiltoja, luokkatunteja, matineoita ja konsertteja. Huoltajilla on myös mahdollisuus kahdenkeskisiin tapaamisiin sekä opettajan että rehtorin kanssa.

10.2. MUIDEN TAHOJEN KANSSA

Härmänmaan musiikkiopisto tekee yhteistyötä eri kulttuurijärjestöjen, koulujen, päiväkotien, seurakuntien, kuorojen, orkestereiden sekä eri oppilaitosten kesken Härmänmaalla, maakunnassa sekä muualla Suomessa.

11. OMAN ALUEEN KULTTUURIPALVELUIDEN TUOTTAMINEN

Härmänmaan musiikkiopisto on keskeinen musiikkipalveluiden tuottaja toiminta-alueellaan. Härmänmaan musiikkiopisto tuottaa vuosittain lukuisia oppilaskonsertteja sekä tarjoaa ohjelmaa erilaisiin tilaisuuksiin. Oppilaat ja opettajat sekä Härmänmaan kamarimuusikot tarjoavat korkealaatuista musiikkiohjelmaa Kauhavan kaupungin, Lappajärven kunnan ja muiden tahojen tilaisuuksiin.

Viulunsoiton tavoitteet

1. vuosi

Yleistä:	Oikeat asennot & palauttava venytys Hyvä ääni Hyvä jousenkäyttö + jousitustavat: det., leg., marc., portato Sävelpuhtaus eli intonaatio Dynamiikan vaihtelut
Ohjelmisto:	Valmistavia harjoituksia Usma: Iloinen Viuluniekka 1 Usma: Viulutaituri 1- 26 Muita kappaleita n. 10
Ulkoa:	10 kappaletta
Esiintymisiä:	2- 3 kpl/ vuosi

2. vuosi

Yleistä:	Oikeat asennot & palauttava venytys Hyvä ääni Hyvä jousenkäyttö + jousitustavat: det., leg., marc., portato, staccato Sävelpuhtaus eli intonaatio Dynamiikan vaihtelut
Ohjelmisto:	Usma: Iloinen Viuluniekka 2 Usma: Viulutaituri 27- 44 Pohjola- Usma: Viuluetydejä I: valikoiden 10- 15 etydiä Muita kappaleita n. 10 1/3 asteikot ulkoa (ainakin 1- oktaaviset)
Ulkoa:	8- 10 kappaletta
Esiintymiset:	2- 3 kpl/ vuosi

3. vuosi

Yleistä:	Oikeat asennot & palauttava venytys Hyvä ääni Hyvä jousenkäyttö + jousitustavat: det., leg., marc., portato Helpoimpia kaksoisääniä ja flageoletteja eli huiluääniä Trillin esiharjoituksia Sävelpuhtaus eli intonaatio Dynamiikan vaihtelut 1/3 tasosuoritus
Ohjelmisto:	Usma: Iloinen Viuluniekka 3 puoliväliin Usma: Viulutaituri 45- 59 Pohjola- Usma: Viuluetydejä I: n. 20 etydiä (valikoiden) 1/3 asteikot ulkoa & tasosuorituksen jälkeen Usma: Viuluniekka 4: 2- 4 asteikkoa
Ulkoa:	8- 10 kpl
Esiintymiset:	2- 3 kpl/ vuosi

4. vuosi

Yleistä:	Oikeat asennot & palauttava venytys Hyvä ääni Hyvä jousenkäyttö + jousitustavat: det., leg., marc., portato, Viotti, sautillé- jousitustavan ja spiccaton valmistavat harjoitukset Helpoimpia flageoletteja eli huiluääniä Trilli, vibrato Aseman vaihdokset (I- III), asteikkosoitto 4. asemaan saakka Sävelpuhtaus eli intonaatio Dynamiikan vaihtelut
Ohjelmisto:	Usma: Iloinen Viuluniekka 3 loppuun Usma: Viulutaituri loppuun Pohjola- Usma: Viuluetydejä I: n. 10 etydiä Pohjola- Usma: Viuluetydejä II: n. 7 etydiä Usma: Iloinen Viuluniekka 4: 10- 17 asteikkoa Usma: Iloinen Viuluniekka 5: 3. aseman harjoituksia 6- 10 sivua jonkun konserton 1 osa
Ulkoa:	5- 8 kpl
Esiintymiset:	2- 3 kpl/ vuosi

5.vuosi

Yleistä:	Oikeat asennot & palauttava venytys Hyvä ääni Hyvä jousenkäyttö + jousitustavat: det., leg., marc., portato, Viotti, sautillé- jousitustavan ja spiccato valmistavat harjoitukset Helppoimpia flageoletteja eli huiluääniä Trilli, vibrato Aseman vaihdokset (I- III), asteikkosoitto 4. asemaan saakka Sävelpuhtaus eli intonaatio Dynamiikan vaihtelut 2/3 tasosuoritus
Ohjelmisto:	2/3 asteikot ulkoa Pohjola- Usma: Viuluetydejä II: 10- 15 etydiä Kaksi konserttoa, joista toisesta 1 osa ja toisesta 1- 2 osaa 4- 6 pikkukappaletta Usma: Viuluniekka 5: 10- 15 sivua
Ulkoa:	Konsertot 2- 4 pikkukappaletta
Esiintymiset:	2- 3 kpl/ vuosi

6. vuosi

Yleistä:	Oikeat asennot & palauttava venytys Hyvä ääni Hyvä jousenkäyttö + jousitustavat: det., leg., marc., portato, Viotti, sautillé, spiccato, staccato, yhdistetyt jousitavat Flageolettitekniikka, kaksoisäänitekniikka, akorditekniikka Aseman vaihdokset (I- V) Sävelpuhtaus eli intonaatio Dynamiikan vaihtelut ja muu ilmeikkyys
Ohjelmisto:	Usma: Viuluniekka 4: 4-8 asteikkoa 3-5 asemassa Kromaattinen asteikko ulkoa Harmoninen g- molli ulkoa 8 asteikkoa yhdellä kielellä Usma: Viuluniekka 5 (valikoiden) loppuun Pohjola- Usma: Viuluetydejä II: 8- 10 etydiä Sormi- ja jousiharjoituksia(esim. Schradieck, Sevcik) 1- 2 konserttoa/ sonaattia kokonaan tai 2 osaa 2- 4 pikkukappaletta
Ulkoa:	Konsertot Pikkukappaleet (ainakin 2)
Esiintymiset:	2- 3 kpl/ vuosi

7. vuosi

Yleistä:	Oikeat asennot & palauttava venytys Hyvä ääni Hyvä jousenkäyttö + jousitustavat: det., leg., marc., portato, Viotti, sautillé, spiccato, staccato, yhdistetyt jousitavat Flageolettitekniikka, kaksoisäänitekniikka, akorditekniikka Aseman vaihdokset (I- V), VI- VII aseman hallinta Sävelpuhtaus eli intonaatio Dynamiikan vaihtelut ja muu ilmeikkyys 3/3 tasosuoritus
Ohjelmisto:	3/3 asteikot ulkoa Pohjola- Usma: Viuluetydejä II: 8- 10 etydiä Pohjola- Usma: Viuluetydejä III: 4- 8 etydiä Sormi- ja jousiharjoituksia(esim. Schradieck, Sevcik) 1- 2 konserttoa/ sonaattia kokonaan tai 2 osaa 2- 4 pikkukappaletta
Ulkoa:	Konsertot Pikkukappaleet (ainakin 2)
Esiintymiset:	2- 3 kpl/ vuosi